

Bán Zoltán¹

Stratégiai kétértelműség: A kínai területi követelésekre adott vietnámi és fülöp-szigeteki reakciók vizsgálata

A tanulmány törekszik Vietnám és a Fülöp-szigetek esettanulmányain keresztül bemutatni, hogy a nemzetközi rendszer kisebbnek számító államai hogyan próbálnak a nagyhatalmi befolyással szemben védekezni. Az írás célja megvizsgálni a két állam által folytatott külpolitikai stratégiát, annak diplomáciai, gazdasági és biztonságpolitikai mentszetein keresztül. Ehhez elméleti segítséget a hedging (bebiztosítás) szolgálat, amely stratégia a potyautasság és az ellensúlyozás között helyezhető el. A tanulmány kvalitatív módszertant használva jut arra a következtetésre, hogy a kisebb országok a bebiztosítás stratégiájával válaszolnak arra a nemzetközi rendszerben érzékelhető bizonytalanságra, amelyet a nemzetközi rendszer átrendeződése jelent.

Kulcsszavak: hedging, stratégia, Dél-kínai-tenger, szigetviták, nemzetközi kapcsolatok elmélete

Strategic Ambiguity: Analysing Vietnamese and Philippine Responses to Chinese Territorial Claims

This study, using the case study of Vietnam and the Philippines, undertakes the goal to describe how states, considered smaller in the international system, attempt to defend against great power influence. The goal is to analyse the policy choices used by the two states through the lens of diplomatic, economic and security policy actions. The theoretical framework assisting in this process is called hedging, which is a strategy being considered between balancing and bandwagoning. By employing qualitative methodology, the paper concludes that smaller states decide to use hedging as a counteraction to the power transfer experienced in the international system.

Keywords: hedging, strategy, South China Sea, island claims, theories of international relations

A hidegháború logikája kétfajta külpolitikai stratégiát kényszerített az országokra, amelyeket a szakirodalom ellensúlyozás és potyautas stratégiának nevezett el. Ez a dichotómia azonban nem képes leírni a posztbipoláris nemzetközi rendszerben a kisebb államok viselkedését, ezért a bebiztosítás- (*hedging*) stratégia elmélete mint a két eddig említett stratégia köztes állapota, vált mára fontos elméleti keretté. A jelen tanulmány ezt a keretet használja arra, hogy Vietnám és a Fülöp-szigetek reakcióit vizsgálja azokra a Dél-kínai tengeren bejelentett kínai területi követelésekre, amelyek a „kilencszakaszos vonalként” híresültek el.

¹ Bán Zoltán a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Budapesti Corvinus Egyetem hallgatója, a Nemzeti Köszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet gyakornoka. E-mail: ban.zoltan94@gmail.com

A követelések bár már több évtizedre visszanyúlnak, mégis a 2010-es években és főleg a 2016-os hágai székhelyű Állandó Választottbíróság ítélete nyomán – amely nemzetközi jogba ütközőnek nyilvánította a kínai követeléseket – váltak égető kérdéssé, ezért a tanulmány a bírósági ügy megindítását veszi a vizsgálatok kezdőpontjának. A tanulmány megvizsgálja a diplomáciai, gazdasági és biztonságpolitikai dimenzióban bekövetkező változásokat, illetve azok illeszkedését a bebiztosítás elméleti keretébe. A bebiztosításstratégia elméleti kerete segítséget nyújt az olyan politikai helyezkedések megértése esetén, mint amelyet Vietnám és a Fülöp-szigetek is végez, hiszen rámutat arra, hogy nem történik átfogó irányváltás egyikük esetében sem, csupán a bebiztosítás logikájából fakadó, kockázatminimalizálás érdekében tett, egymással ellentétes és egymást kiegyenlítő politikákat alkalmaznak, hogy egyik nagyhatalomból se váltsanak ki retorziót.

1. Bevezető

Az elmúlt évtized eleje óta felerősödött a Dél-kínai-tengert övező feszültség, mivel Kína tengeri területi követelései több szigetet és zátonyt érintenek, amelyekre egyéb part menti államok is igényt formálnak. A területi aspirációk okán a Fülöp-szigetek és Vietnám tekinthetők a legfőbb érintetteknek. Az elemzés azon okból választotta e két országot vizsgálatra érdemesnek, mivel jelentősen eltérő helyzetben vannak, legyen szó az Egyesült Államokhoz fűzött viszonyokról, államuk ideológiájáról, földrajzi helyzetükről, kulturális és történelmi hagyományairól. Míg a Fülöp-szigetek hagyományos amerikai szövetségesnek számít, addig – történelmi okok miatt – Vietnám hagyományos ellenfelének tekinthető. Kína gazdasági kapcsolatai a térségben töretlenül erősödnek a két vizsgált ország esetében is. Ám miközben mélyülnek a gazdasági kapcsolatok, addig mélyül a felek közt feszülő ellentét is, így veszélyeztetve a stabilitást és a gazdasági prosperitást. Ez rendkívül bonyolulttá teszi a fennálló kapcsolatokat és az egyes országok mozgásterének meghatározását is, hiszen a növekvő interdependencia kevesebb autonómiát okoz, és a cselekedetek hatásai potenciálisan visszaüthetnek. Ennek egy másik aspektusa, hogy miután éppen hatalmi átrendeződés zajlik a régióban, a saját mozgáster lehatárolása (kompetenciák és határok kérdése) is nehézkessé válhat. Mindkét ország saját képességeihez mérten és stratégiai kultúrájának megfelelően kívánja rendezni a felmerülő konfliktusait, miközben kénytelenek a visszatérő – vagy talán soha el sem múlt – nagyhatalmi rivalizálás koordináta-rendszeréhez alkalmazkodni. A térség területi konfliktusa nem értelmezhető a nagyhatalmi geopolitikai rivalizálás nélkül, ezért ezt is szükséges az elemzés tárgyává tenni.

Mivel a 2010-es éveket megelőzően számos elemzés született a régiós változásokról, ezért fontosnak találtam azokat kiegészíteni a legfrissebb történésekkel. Ehhez pedig egyfajta katalizátorként a Hágai Választottbírósághoz való fordulást választottam, mivel ezt az eddigiekhez képest új helyzetet előállító lépésnek értékelem. Az elemzés az adatgyűjtés során a bírósági döntés által kiváltott kínai reakciókra adott válaszokat tartotta szem előtt, azonban több esetben korábbi szarmazó adatok is szerepelnek a folyamatok láthatóbbá tétele érdekében. Az elemzés törekszik átfogó képet alkotni, ezért először diplomáciai és politikai szinten vizsgálja a történéseket, majd gazdasági kontextust emel

be, végül biztonságpolitikai szempontból vizsgálódik. Az elemzés politikai szempontok során szót ejt a külpolitikai stratégiák típusairól, és kísérletet tesz meghatározni, hogy a vizsgált országok mikor, mely stratégiát tartották kifizetődőnek. A szigetvita háttére és a bírósági ítékezés ismertetése után az elemzés bemutatja a két vizsgált ország diplomáciai helyzetkedését a változó politikai környezetre reagálva. Ezt követően kereskedelmi adatok és egyéb gazdasági mérőszámok vizsgálata következik, ahol következtetéseket vonok le arról, hogy a politika miként formálja a gazdasági környezetet, netán milyen mértékben gyakorol nyomást. A gazdasági adatokat az ENSZ Comtrade (UN Comtrade) szolgáltatta. Az adatok összesítése után egyes esetekben százalékszámítás révén jutottam további adatokhoz.

Mivel fontos megemlíteni a nagyhatalmakat, ezért Kína és az Egyesült Államok térségre vonatkozatható céljait, módszereit is bemutatom. Ezt követően a Fülöp-szigetek és Vietnám katonai képességrendszerének áttekintése és összehasonlítása következik, jellemezve kapacitásait. A katonaságra vonatkozó adatokat a Lowy Institute és a SIPRI Arms Transfers Database szolgáltatták, az adatok rendszerezése után pedig az elemzés ábrákon mutatja be az időbeli változásokat.

Végül az elemzés a következő kérdésekre keresi a választ: milyen külpolitikai stratégiát alkalmaz a két vizsgált, közepes méretű ország a náluk jóval nagyobb hatalommal szemben; illetve az eltérő országspecifikus jellemzők mellett, a közös külpolitikai érdekmetszetek hozzájárulnak-e az egymáshoz való közeledéshez, közös fellépéshez?

A realizmus és a hatalmi egyensúly logikájából kiindulva a kisebb országok (ideértve Vietnámot és a Fülöp-szigeteket) ellensúlyoznak, potyautasok vagy netán a harmadik köztes stratégiát, a bebiztosítást (*hedging*) választják? Robert Rothstein² szerint a kisebb államokra jellemző az alárendeltség, hiszen vagy a közeli nagyhatalom alá tagozódnak be (potyautasként), vagy egy másik nagyhatalom szövetségét keresve ellensúlyozzák a nagyobb fenyegetést jelentő nagyhatalmat. Mivel közös a fenyegetésszempont a két vizsgált állam esetében, ezért kiinduló hipotézisként azt feltételezem, hogy az egyező külpolitikai érdekek nemcsak diplomáciai, de gazdasági szempontból is közelítik egymáshoz a két vizsgált országot.

2. A vizsgálat elméleti keretei

Az elemzés elméleti alapját a defenzív realizmus keretrendszere adja, azon belül a két vizsgált ország politikai, diplomáciai és védelempolitikai stratégiáját igyekszik a bebiztosítás-stratégia koncepciójának szűrőjén keresztül vizsgálni. Ehhez szükséges először a kisebb államok, szövetségek és a különböző stratégiák fogalmait tisztázni.

² Živilė Marija Vaicekauskaitė: *Security Strategies of Small States in a Changing World*. *Journal on Baltic Security*, 3. (2017), 2. 7–15.

2.1. Kisebb államok

Mivel a nagyhatalmak rivalizálása strukturális tényezője a nemzetközi rendszernek és hatalmas az országok közti aszimmetria is, ezért a kisebb államok a nagyhatalmi rivalizálás tényével szemben nem tudnak fellépni.³ Ezek az államok csupán saját politikai vagy katonai erejükre támaszkodva jellemzően nem képesek sem regionális, sem globális szinten érvényesíteni politikai akaratukat, vagy megvédeni saját érdekeiket.⁴ Mivel a Fülöp-szigetek és Vietnám egyaránt képtelenek egyedül formálni a nemzetközi rendet és megteremteni saját biztonságukat, ezért kisebb állammak tekinthetők a regionális kontextusban. A két ország gazdasági ereje, népességszáma nagyjából hasonló.⁵

2.2. Szövetség

Kenneth Waltz megállapítása szerint elsődlegesen a nemzetközi rendszer természetéből fakad, hogy az államok ellensúlyoznak és csak ritkább esetben válnak potyautassá. Ha a potyautasság lenne a jellemző és domináns, akkor a nemzetközi rendszerben hierarchia alakulna ki, nem pedig anarchia.⁶ A hidegháború utáni világra jellemző módon a szakirodalom is elkezdett a katonai dimenziótól szélesebb perspektívát (diplomáciai, gazdasági kapcsolatok) vizsgálni az államok kapcsolatkeresési módszerei esetében.⁷ Robert Rothstein szerint a kisebb államokra jellemző az alárendeltség, hiszen vagy a közeli nagyhatalom alá tagozódnak be (potyautasok), vagy egy másik nagyhatalom szövetségét keresve ellensúlyozzák a nagyobb fenyegetést jelentő nagyhatalmat.⁸ A szövetségek külső fenyegetésekre reagálva jönnek létre, és a fenyegetettség mértékét a relatív hatalom, a földrajzi közelség, a támadóképeség és a vélt szándékok határozzák meg. A szövetségek felbomolhatnak, amennyiben annak egy vagy több tagja azt érzi, a fenyegetéssel szemben már nem elég a szövetségen belül rendelkezésre álló erőforrás, vagy a többi tag elkötelezettségének mértéke csökkent. Ha további megerősítés nem érkezik, úgy az ellenfélhez kezdhet közeledni az adott állam, azaz potyautassá válik.⁹

³ Kuik Cheng-Chwee: *Hedging in Post-Pandemic Asia: What, How, and Why?* [online], The Asan Forum, 2020. június 6. Forrás: theasanforum.org [2022. 01. 08.].

⁴ Vaicekauskaitė (2017): i. m.

⁵ *Country Comparison Philippines vs Vietnam*. [online], Forrás: countryeconomy.com [2022. 01. 08.] és *Data for Vietnam, Thailand*. [online], The World Bank, Forrás: data.worldbank.org [2022. 01. 08.].

⁶ Kenneth Waltz: *Theory of International Politics*. Boston, Addison-Wesley Publishing Company, 1979.

⁷ Kuik Cheng-Chwee: *How Do Weaker States Hedge? Unpacking ASEAN States' Alignment Behavior towards China*. *Journal of Contemporary China*, 25. (2016), 100. 500–514.

⁸ Vaicekauskaitė (2017): i. m.

⁹ Stephen M. Walt: *Why Alliances Endure or Collapse? Survival*, 39. (1997), 1. 156–179.

2.3. Külpolitikai stratégia

Teljesen elköteleződni az Egyesült Államok vagy Kína mellett olyan perspektíva, amelyet sok kis és közepes ország igyekszik elkerülni, erre pedig jó a bebiztosítás stratégiája. Szokás ezt az opportunistá politikát kifejezéssel is illetni és ebből a politikából eredeztetni az instabilitást, ám a bebiztosítás inkább tekinthető reakciónak a már meglévő instabilitásra. Sok esetben a nagyhatalmi rivalizálás következményeként károkozás történik a kisebb államok érdekeit illetően, ez lehet szándékos vagy nem szándékos, ám mivel a nagyhatalmak a rivalizálásuk terepének tekinthetnek bármely területet és országot, ezért ezen országok igyekeznek biztosítani magukat. A bebiztosítás révén tehát próbálják elkerülni azt a látszatot, hogy egyik vagy másik hatalom oldalára állnának, nehogy frontországá válnak.¹⁰

Kuik Cheng-Chwee szerint a bebiztosítás nagy bizonytalansági környezetben és nagy téttel járó helyzetekben megjelenő biztosítékkereső magatartás (bár ezt a két kitélet Kai Koga túl szűk lehatárolásnak tartja).¹¹ E magatartásnak három jellemzője van: a) egyértelmű elköteleződéstől való tartózkodás, b) ellentétes intézkedésekkel ellensúlyozni a kockázatokat (kétértelműség fenntartása), c) kapcsolatok diverzifikálása a menekülő útvonal kiépítése érdekében. Bár a politika feltételezi a külső hatalommal szembeni ellenkezést, ám azokat igyekszik horizontálisan és vertikálisan is minimalizálni, hogy teljesen ne idegenítse el a nagyhatalmat. Ez a formális és informális kapcsolatteremtés jellemző Délkelet-Ázsiára, nem pedig a hivatalos kölcsönös védelmi kötelezettségek kötése. A bebiztosítás során nem egy-, hanem többféle lehetségesen felmerülő kockázat ellen keresi az ország a biztosítékot. Jó példa, amikor Kínával és az Egyesült Államokkal is egyszerre kötnek biztonsági együttműködési megállapodásokat, hogy a hatásokat semlegesíthessék. A neorealisták szerint a kiszámíthatatlan nemzetközi környezetben, ahol anarchia uralkodik, a kisebb állam nem képes eldönteni, melyik nagyhatalomra is „fogadjon”, így hát mindkettőre fogad.¹²

A realizmus irodalma szerint különösen veszélyes periódus a hatalmi átrendeződés időszaka, mivel ekkor a háború kitörésének esélye is megnő. A bebiztosítás általi cél időt nyerni, míg a stratégiai terep letisztul, és megszilárdulnak az államok pozíciói a nemzetközi térben, vagy szimplán minél nagyobb autonómia elérésével minél több nyereséget szerezni. Mivel a nagyhatalmak a rivalizálás közben igyekeznek a kisebb államokat maguk mögé állítani, ezért azokon a földrajzi helyeken található meg nagy számban a bebiztosítás stratégiáját alkalmazó államok, ahol a nagyhatalmi egymásnak feszülés leginkább tetten érhető.¹³

¹⁰ Cheng-Chwee (2020): i. m.

¹¹ Kei Koga: *The Concept of “Hedging” Revisited: The Case of Japan’s Foreign Policy Strategy in East Asia’s Power Shift.* *International Studies Review*, 20. (2018). 633–660.

¹² Cheng-Chwee (2020): i. m.

¹³ Koga (2018): i. m.

4. katonai potyautasság + diplomáciai ellensúlyozás (biztonsági bebiztosítás);
5. gazdasági ellensúlyozás + diplomáciai potyautasság (diplomáciai bebiztosítás);
6. katonai ellensúlyozás + diplomáciai potyautasság (politikai-katonai bebiztosítás).

Akármelyik alakzat fordul elő, bebiztosításról beszélhetünk.¹⁴ Ehhez a felosztáshoz illeszthető a fentebb taglalt Kuik Cheng-Chwee módszere, amely a:

1. közvetett ellensúlyozás;
 2. dominanciamegtagadás;
 3. gazdasági pragmatizmus és gazdasági diverzifikáció;
 4. egyezmények által kötöttségek létrehozása;
 5. mérsékelt potyautasság
- felosztást használja.¹⁵

Ez utóbbi rendszerezést az 1. ábra mutatja be.

3. A szigetviták háttere

A Dél-kínai-tenger elhelyezkedéséből fakadóan fontos szerepet tölt be a globális tengeri kereskedelemben, mivel összeköttetést biztosít az Indiai-óceán és a Csendes-óceán közt. A térség országai fejlődésük fenntartása érdekében nyersanyagimportra szorulnak, amelyet az itt átvonuló kereskedelmi útvonalak által biztosítanak. A világviszonylatban is nagymértékű áruforgalom mellett a terület komoly biodiverzitással is rendelkezik, valamint világszinten a halmennyiség 12%-át innen halásszák, ami rámutat az élelmiszerbiztonságban betöltött fontos szerepére is. Ezen adatok mellett a mélyben rejtőző energia-hordozók, a biztonsági megfontolások mint a légvédelmi azonosítási zónák kérdése (*air defense identification zone*, ADIZ), a tengeri kommunikációs útvonalak biztosítása (*sea lines of communications*, SLOCs) is hozzájárulnak ahhoz, hogy a terület feletti szuverenitás gyakorlására több régióbéli állam is jelentkezett.

Az egymással versengő követelések rendezése az ENSZ Tengerjogi Egyezménye (*United Nations Convention on the Law of the Sea*, UNCLOS) alapján lehetséges lenne, amely szerződés tisztázza a tengereken használt határmegállapítási módszereket. Azonban számos értelmezése létezik az egyezménynek, így nyitva utat a szabad interpretációknak és a nemzetközi jogi vitáknak.¹⁶ Peking 2009-ben szóbeli jegyzéket juttatott az ENSZ-nek,¹⁷ amelyben bemutatta a „kilencszakaszos vonal” tengeri határát, ezzel komoly nemzetközi felháborodást kiváltva, hiszen a követelt területek élesen szembe mennek az eddig alkalmazott tengeri határmegállapításokkal. Kína és Vietnám számottevő kizárólagos

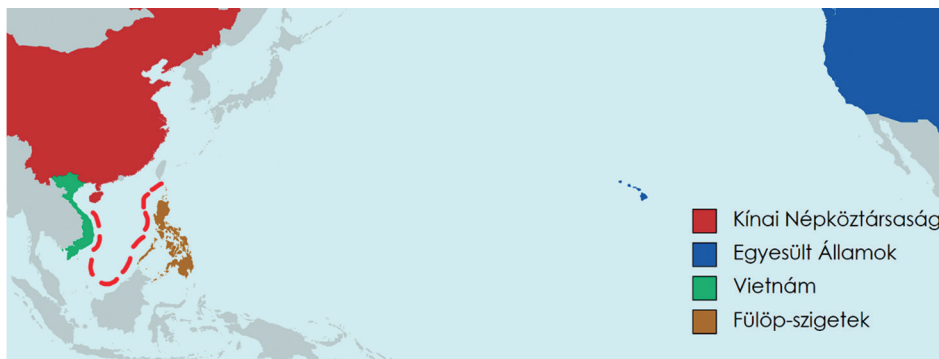
¹⁴ Koga (2018): i. m.

¹⁵ Cheng-Chwee (2016): i. m.

¹⁶ Clive Schofield: *Competing Maritime Claims and Enduring Disputes in the South China Sea*. In Zou Keyuan (szerk.): *Routledge Handbook of the South China Sea*. London, Routledge, 2021. 104–122.

¹⁷ ENSZ: *CML/17/2009*. [online], Forrás: un.org [2022. 01. 08.].

gazdasági övezeten (*exclusive economic zone*, EEZ)¹⁸ túli területekre tart igényt, de amíg Hanoi követelései nagyrészt Kína követelései fedik át egymást, addig Peking követelései az összes part menti ország kizárólagos gazdasági övezetét átfedik (ezek az országok Vietnám, Fülöp-szigetek, Malajzia, Brunei, illetve kisebb mértékben Indonézia). Mindez kiegészül a Kínai Köztársaság (azaz Tajvan) követelései, amelyek megegyeznek a Kínai Népköztársaság igényeivel (2. ábra).

2. ábra: A kilencszakaszos vonal elhelyezkedése és az elemzés által érintett országok földrajzi viszonya

Forrás: a szerző szerkesztése

3.1. Bírószági vitarendezés

2013. január 22-én fordult a Fülöp-szigetek a Hágai Választottbíróshoz az ENSZ tengerjogi egyezményére hivatkozva, az akkor már évek óta folyó tengeri határsértések miatt. Az ország kijelentette, hogy nem kéri a szuverenitás meghatározását a vitatott területen, csupán csak a kilencszakaszos vonal illegitimitását akarta kimondatni. Kína azzal vádolta Manilát, hogy az megszegi a 2002-ben az ASEAN és Kína közt megkötött nyilatkozatot a felek magatartásáról (*Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea*, DOC), amely többek közt kimondja, hogy a vitás kérdéseket a szuveréneknek egymás közt kell rendezniük. Továbbá a választottbíróshoz joghatóságát igyekezett kétségbe vonni, és kétoldalú megállapodást javasolt korábbi egyezményekre hivatkozva, valamint hangsúlyozta, hogy a kérdéses „mesterséges szigetek” nem tartoznak a bíróság joghatósága alá. Ám ezt a bíróság nem tekintette az ügyben jogi kötőerejűnek, és végül megállapította a maga joghatóságát az ügyben.¹⁹

Az ügy során felmerült a kérdéses szigetek kapcsán, hogy egyáltalán szigetnek minősülnek-e, hiszen csak az a tengervízből kiemelkedő szárazföld kapja meg ezt a minősítést és így a jogot a kizárólagos gazdasági övezetre, amelyik képes az emberi életet

¹⁸ Kizárólagos gazdasági övezet: a kizárólagos gazdasági övezet nem haladhatja meg az alapvonaltól mért 200 tengeri mérföldet (370,4 km). Kizárólagos gazdasági övezetén belül a parti ország ellenőrzi az összes gazdasági forrást (például halászat, bányászat és olajkutatás), valamint az ilyen források esetleges környezetszennyezését. EUR-Lex: [Az Egyesült Nemzetek tengerjogi egyezménye](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015R0217). [online], Forrás: eur-lex.europa.eu [2022. 01. 08.].

¹⁹ Christopher Whomersley: *The South China Sea Arbitration and Its Implications*. In Zou (2021): i. m. 426–453.

önállóan fenntartani. A bíróság 2016. július 12-én a Fülöp-szigetek javára döntött a kínai tengeri követelések ügyében, ennek ellenére Kína a döntést semmisnek nyilvánította.²⁰ Peking már a döntés napján közölte a tengeri jogokról és a területi szuverenitásról szóló nyilatkozatát,²¹ amelyben a kérdéses szigetek feletti szuverenitás fenntartása mellett a történelmi jogra való hivatkozást is fenntartotta, ám ezt a bíróság kategorikusan elutasította. Kína bár igazságtalannak tartotta az ítéletet, nem lépett ki a tengerjogi egyezményből.²²

3.2. Regionális fejlemények az elmúlt időszakban

Az elmúlt időszakban a kínai lakosság elkezdte egyre jobban követelni a keményebb érdekérvényesítő külpolitikát,²³ amin az sem segít, hogy az ország vezetése is korbácsolja ezeket az indulatokat, illetve stratégiai dokumentumokban szerepelteti nemzeti érdekként a szigetek ellenőrzésének megszerzését. A kínai nacionalizmus erősödése pedig idővel csökkentheti Peking mozgásterét a más országokkal való tárgyalásokon is. Az Egyesült Államok és térségbeli szövetségesei (Ausztrália, Dél-Korea, Japán) már a döntés előtt fokozni kezdték jelenlétüket a térség vizein, és az amerikai szövetségeseiken kívül 2013 óta Indonézia és Vietnám védelmi képességei erősítésében is kivették részüket. Ez utóbbi ország esetében az évtizedes fegyverembargó 2014-es feloldása jelzi az Egyesült Államok megváltozott külpolitikai prioritásait. Olyan nem közvetlen térségbeli országok, mint Ausztrália és India is erősíteni kezdték a jelenlétüket. Az előbbi 2014-ben energetikai együttműködést is kötött Vietnámmal, és kilátásba helyezte a jövőbeli szorosabb biztonsági együttműködést. Kína ezekkel párhuzamosan már 2013-ban megkezdte a mesterséges szigetek kiépítését és azokon katonai létesítmények telepítését. Erre a lépésre az Egyesült Államok megindította a szabad hajózhatóság műveleteket (*freedom of navigation operations*, FONOPs) a Dél-kínai-tengeren, így kétségbe vonva a térség feletti kínai szuverenitást. E missziók alatt az amerikai erők behajóznak, átrepülnek és tevékenységeket végeznek bármely területen, ahol azt a nemzetközi jog számukra lehetővé teszi. Következésként fontos megemlíteni Kína ASEAN felé való közeledését 2013 után,²⁴ amely lépés a körbekerítés-érzés miatti ellensúlyozási törekvésként értékelhető.

Kína a vitatott területek helyzetét „mag-” (*core*) érdekeknek tartja, amely terminológiát használja egyébként Tajvannal, Hszincsianggal és Tibettel kapcsolatban is. Peking a történelmi jogra való hivatkozáson túl igyekszik a nemzetközi jogot saját érdeke irányába változtatni, amelynek eleme a szabad hajózás tilalma a parti tengeren (12 tengeri mérföld a parttól számítva) belül, valamint szabad kéz a katonai tevékenység szabályozásában az EEZ területén belül. Ezek a követelések az Egyesült Államok szerint, hivatkozva

²⁰ Lingqun Li: *The South China Sea Arbitration Case and Beyond*. In *China's Policy towards the South China Sea*. London, Routledge, 2018. 177–208.

²¹ Xinhua: *Full Text of Chinese Govt Statement on China's Territorial Sovereignty and Maritime Rights and Interests in S China Sea*. [online], 2016. július 12. Forrás: english.www.gov.cn [2022. 01. 08.].

²² Li (2018): i. m.

²³ Schofield (2021): i. m.

²⁴ Li (2018): i. m.

a szokásjogra, szemben állnak a nemzetközi joggal, ám számos fejlődő ország osztja Kína álláspontját, mint többek közt Vietnám, Malajzia, Irán, Brazília és India. Szerintük a hozzájuk tartozó EEZ-területeken nincs automatikus áthaladási joga egy másik ország hajójának, tehát biztonsági megfontolásokból korlátozhatják az áthaladást.²⁵ Kína követelései érdekében lassabb, fokozatos nemzetközi normalizációba kezdett. Vietnám és a Fülöp-szigetek mint területi vonatkozásban a két leginkább érintett ország adaptálódási kényszer előtt áll, ezért a következő részben ezen országok reakcióit vizsgálja az elemzés.

4. A Fülöp-szigetek és Vietnám reakciói

4.1. Duterte fordulata a Fülöp-szigeteken

A 2010-es évek elejétől kezdve nőtt meg a feszültség a vitatott szigetek kapcsán Peking és Manila közt, amire reagálva Benigno Aquino filippínó elnök bejelentette a honvédelmi képességek fejlesztését.²⁶ Manila ekkor a szabályokon alapuló nemzetközi rendből következően igyekezett megvédeni szuverenitását és jogi érvelést használt, figyelmen kívül hagyva a szigetvitában részes felek – főképp Kína – országához viszonyított méretét és hatalmát.²⁷ A fegyveres erők fejlesztése az úgynevezett belső ellensúlyozás, míg a diplomáciai szembefordulás külső ellensúlyozásnak felel meg.²⁸ A nemzetközi jogra való hivatkozás beleillik a kisebb államok törekvésebe, miszerint általában igyekeznek a szabályokon alapuló nemzetközi rendet támogatni, hiszen ez képes korlátozni a közeli nagyhatalmakat, továbbá képes stabilitást és biztonsági garanciákat is nyújtani.²⁹ Koga módszere alapján az állam ekkor konvencionális bebiztosítás és puha bebiztosítás jeleit mutatta; Kuik módszerének szemszögéből nézve a közvetett ellensúlyozást vegyítette a gazdasági pragmatizmussal. Nemzetközi jogi szempontból Manilának adott igazat a bíróság, ám Rodrigo Duterte elnök hivatalba lépésével (2016. június) megváltozott a külpolitika és már közvetlenül a bíróság kedvező ítéletét követően is puhábban igyekezett Kínával szemben kommunikálni, magát az ítéletet is enyhe szavakkal kommentálva. Az elnök tehát mérlegelte a fennálló erőviszonyokat, és úgy döntött, nem hivatkozik egyoldalúan a bírósági döntésekre, ehelyett inkább tárgyalásokon próbálja Kínát önkorlátozásra bírni. Ezt követően 2016 októberében került sor Duterte kínai útjára, ahol bejelentette, hogy országa a szövetséges USA mellett másfelé is orientálódó külpolitikát kezdeményez, és nyilvánította szövetségkeresési szándékát Oroszország és Kína felé.³⁰ Felmerült egyes kutatókban, hogy a drogellenes háborúra adott ellenző nyugati reakciókra válaszul döntött

²⁵ Oriana Skylar Mastro: *How China is Bending the Rules in the South China Sea*. [online], Lowy Institute, 2021. február 17. Forrás: lowyinstitute.org [2022. 01. 08.].

²⁶ Christine O. Avendaño: *President Aquino: Philippines to Protect 'What's Ours'*. [online], Philippine Daily Inquirer, 2021. június 26. Forrás: inquirer.net [2022. 01. 08.].

²⁷ *'Rules-Based' Approach to Resolve Dispute with China: Del Rosario*. [online], Rappler, 2012. szeptember 27. Forrás: rappler.com [2022. 01. 08.].

²⁸ Koga (2018): i. m.

²⁹ Vaicekauskaitė (2017): i. m.

³⁰ Jay L. Batongbacal: *Deciphering Duterte's Foreign Policy on the South China Sea*. In *Routledge Handbook of the South China Sea*. London, Routledge, 2021. 199–224.

Duterte a hangos retorikai váltás mellett, és mindez csak az ő egyszemélyi döntése volt, semmint egy mélyebb stratégia része.³¹

A számos Kína felé tett barátságos lépés mellett az amerikai szövetségeseivel szemben kemény kritikáknak adott hangot, kiemelten érintve a biztonsági együttműködést,³² amivel aggodalmat keltett Washingtonban.³³ Duterte tranzakcionista³⁴ külpolitikát kezdett alkalmazni, akárcsak Donald Trump amerikai elnök, és fő céljának a külföldi tőkebevonást tekintette. A kínai befektetések 930 millióról 1500 millió dollárra és a hivatalos fejlesztési támogatások (*official development assistance*, ODA) 1,5 millióról 364 millióra nőttek 2018-ra.³⁵ Mindez azonban nem volt elég ahhoz, hogy Kínát barátságosabb hozzáállásra hangolja, hiszen Peking továbbra is ugyanúgy kezelte az országot, mint a harciasabb álláspontot képviselő Vietnámot.³⁶ A beigért gazdasági előnyök elmaradtak,³⁷ az ODA-összegek tekintetében Kína 2020-ban a 6. helyen állt 590 millió dollárral,³⁸ így kijelenthető, hogy a külpolitikai engedményekért cserébe elmaradt a várt mértékű kínai tőkebeáramlás. Koga módszerével ez a változás leírható politikai-katonai bebiztosítással, mivel – szemben a narratívával – katonai értelemben nem távolodott a hagyományos szövetségéstől, ám diplomáciai értelemben Kína felé közeledett. Kuik módszerével leírva ez a politika diplomáciai és gazdasági értelemben közelített a potyautasság felé, hiszen a szelektív behódolás megjelent a bírósági döntés kapcsán, és a gazdasági pragmatizmus révén igyekezett az ország előnyt szerezni Kína felemelkedéséből, ám közben a dominancia megtagadása is érvényben maradt. Ennek a fordulatnak a kiváltó oka lehetett a szövetségi dilemma jelensége is, amely szerint a kisebb hatalom tart attól, hogy akarata ellenére konfliktusba vonják be, vagy netán a szövetség vezetője hagyja magára. Mivel ez a dilemma sosem múlik el, ezért a bebiztosítási stratégia a szövetséggel szemben is értelmezhető mint a menekülő útvonal kiépítésére szánt politika.³⁹

A növekvő kritikákra reagálva Duterte többször is megerősítette, hogy nem mondott le országa igényeiről az érintett területeken, de hangsúlyozta a reálpolitikai körülményeket.⁴⁰ Hiába a lágyabb retorika, Kína továbbra is folytatta a filippínó felségterület megsértését, amelyre gyakran idézett példa a 2019-ben történt eset, amikor a kínai hajók

³¹ Jenny D. Balboa: *Duterte's Foreign Policy Pivot and Its Impact on Philippine Trade and Investments: An International Political Economy Perspective*. *Philippine Political Science Journal*, 41. (2020), 1–2. 127–160.

³² Joshua Kurlantzick: *Duterte's Ingratiating Approach to China Has Been a Bust*. [online], Council on Foreign Relations, 2021. június 16. Forrás: cfr.org [2022. 01. 08.].

³³ Ben Blanchard: *Duterte Aligns Philippines with China, says U.S. Has Lost*. [online], Reuters, 2016. október 20. Forrás: reuters.com [2022. 01. 08.].

³⁴ Tranzakcionalizmus: a nemzetközi partnerekkel való kapcsolatokban a gazdasági szempontok és rövid távú nemzeti érdekek erőteljes érvényesítése, a politikai és biztonsági kérdések összekapcsolása gazdasági és kereskedelmi kérdésekkel. Lásd Varga Gergely – Isabelle Colf: *Joe Biden és Donald Trump külpolitikájának összehasonlítása*. KKI Elemzések 2020/86.

³⁵ Batongbacal (2021): i. m.

³⁶ Kurlantzick (2021): i. m.

³⁷ Yen Nee Lee: *Four Years On, Philippine President Duterte is Still Struggling to Show the Benefits of Being Pro-China*. [online], CNBC, 2020. szeptember 7. Forrás: cnbc.com [2022. 01. 08.].

³⁸ Beatrice M. Lafora: *Japan Remains Top Source of ODA with over \$10 Billion in First Half*. [online], BusinessWorld, 2021. június 16. Forrás: bworldonline.com [2022. 01. 08.].

³⁹ Koga (2018): i. m.

⁴⁰ Luis Liwanag – Jojo Rinoza: *In Speech to Congress, Philippine Leader Defends Actions Toward China*. [online], Benar News, 2019. július 22. Forrás: benarnews.org [2022. 02. 28.].

elsüllyesztettek egy filippínó halászhajót. Erre már az elnöknek is reagálnia kellett, ám a szavakon túl egyéb következménye nem lett az esetnek.⁴¹ Ugyanakkor még ebben az évben Manila szóbeli jegyzéket küldött az ENSZ-nek, hivatkozva a bíróság döntésére és ezzel elítélve a kínai követeléseket.⁴² Innentől látható visszarendeződési kísérlet a 2016-ot megelőző álláspontokhoz. Bár 2020-ban még a manilai kormány hatályon kívül akarta helyezni az USA-val kötött katonai szövetségi megállapodást (*visiting forces agreement*, VFA), amely segítené az amerikai csapatok áttelepítését egy esetleges Fülöp-szigeteket ért támadás során,⁴³ azonban ettől a tervtől végül 2021-ben már elállt az ország.⁴⁴ A kölcsönös közeledés jegyében 2020-ban Mike Pompeo amerikai külügyminiszter megerősítette, hogy a védelmi szerződés hatálya kiterjed a Dél-kínai-tengerre is.⁴⁵ Ez utóbbi fejlemény hatására a szövetségi dilemma hatása csökken, így az elköteleződés megerősítésével és a Kínával szembeni potyautasság felé közelítő politika kudarcra miatt újrakalibrálhatják a manilai stratégiát.

Duterte érvrendszere összességében a konfliktuskerülésre alapoz, amely szerint Kínával szemben barátságosan kell viselkedni, hisz ennek alternatívája a vele való háború. De ezzel a narratívával implicit erősíti azt a képet a társadalomban, hogy Kína agresszív hatalom, amely fenyegetést jelent az országra nézve. Tehát voltaképpen korlátozza ennek a politikának a hosszabb távú sikerességét. Emellett hibáztatja az USA hanyagságát, amiért az nem lépett fel időben a szövetségeseivel együtt a térségben a kínai szigetépítésekkel szemben, ezzel magára hagyva az országot. Fontos látni emellett, hogy Duterte Kína-barátnak „tűnő” politikája kisebbségi álláspontot tükröz a Fülöp-szigeteken, hiszen 2019-ben Kína bizalmi indexe mínusz 33, míg az USA-é plusz 72 volt, ami további nehézségeket okoz a politika fenntarthatóságában.⁴⁶ A lakosság attitűdjének méréséről a későbbiekben még lesz szó.

A Fülöp-szigetek külpolitikai mozgása már közelebb áll a potyautas-pozícióhoz, de mint láttuk, ez csak első ránézésre tűnik így. Sokkal színesebb a stratégia, ám ez Duterte elnök döntéseivel újra változni látszott, elmozdulva a korábbi elnök, Aquino alatti direk-tebb ellensúlyozás felé, bár még távol van attól. A Fülöp-szigetek a példa arra, hogy ezek a stratégiák nem statikusak, hiszen Aquino ellensúlyozása után Duterte puhább bebiztosítása következett.⁴⁷ A fordulat politikájának korlátozottak az eredményei, hiszen bár összességében komolyabb kínai közvetlen külföldi tőkebefektetés (*foreign direct investment*, FDI)⁴⁸ és ODA-segély áramlik be az országba, továbbá Vietnámmal összehasonlítva

⁴¹ Batongbacal (2021): i. m.

⁴² Az ENSZ Főtitkárhoz benyújtott szóbeli jegyzék: *Philippine Mission to the United Nations: No. 000191 – 2020*. [online], United Nations, 2020. március 6. Forrás: un.org [2022. 01. 08.].

⁴³ The South China Sea Dispute and Security Developments in Southeast Asia. In Izuyama Marie (szerk.): *East Asian Strategic Review 2021*. Tokyo, National Institute for Defense Studies, 2021. 124–151.

⁴⁴ Sophie Jeong – Brad Lendon: *Philippines Renews Key Military Agreement with the United States*. [online], CNN, 2021. június 30. Forrás: edition.cnn.com [2022. 01. 08.].

⁴⁵ Pia Ranada: *South China Sea Covered by PH-US. Mutual Defense Treaty – Pompeo*. [online], Rappler, 2019. március 1. Forrás: rappler.com [2022. 01. 08.].

⁴⁶ Batongbacal (2021): i. m.

⁴⁷ Cheng-Chwee (2020): i. m.

⁴⁸ Az 1. táblázat alapján.

a kétoldalú kereskedelem is nagyobb arányban nőtt Kínával,⁴⁹ a gazdasági szempontokat mégis felülírta a fokozódó biztonsági fenyegetés és a népesség fenyegetéspercepciója. Kína végül nem enyhítette az országra nehezedő nyomást a tengeren, ezért Manila elkezdett visszarendeződni a 2016 előtti politikához. Mivel az elmúlt időszakban az Egyesült Államok magára hagyta afganisztáni szövetségését, így részéről felmerülhet további elköteleződési deficit más, kisebb szövetségével szemben. Ám a Fülöp-szigetek számára az afganisztáni elköteleződési deficit előnyös is lehet, hiszen így az amerikai figyelem erősebben érvényesülhet a kelet-ázsiai régióban.

4.2. Vietnám

Vietnám elhelyezkedéséből fakadóan a Dél-kínai-tenger nagy részére tarthat igényt az EEZ értelmében. Több mint 90 kikötővel rendelkezik a hosszú partvonalon, és a tengeri szállítmányozási útvonalak számottevő része halad át a joghatósága alá tartozó területen. A nagy tengeri terület azonban kitettséggel is jár, hiszen a támadási felület megnő, továbbá Vietnám a 20 térségbeli területi vitából 8-ban részt vevő fél (ez a Paracel- és Spratly-szigeteket és a rájuk igényt tartó országokat jelenti), így konfliktusforrásokat is magában hordoz. Az ország jogi érvelését történelmi okokra alapozza, továbbá az 1951-es párizsi konferenciára, ahol a szigetekre bejelentett vietnámi igényeket senki sem vonta kétségbe.⁵⁰

Vietnám 2003-ban a történelmi folytonosságra hivatkozva törvénybe foglalta, hogy területének tekinti a Paracel- és Spratly-szigeteket, mivel az ország a 17. század óta gyakorol szuverenitást azok felett. A 2016-os bírósági döntést a vietnámi fél üdvözölte, kifejezte a békés vitarendezés melletti elkötelezettségét. Mikor Kína építkezésekbe kezdett a zátonyokon, Hanoi tiltakozó diplomáciai jegyzékeket küldött Pekingbe, valamint az ENSZ előtt is jelezte álláspontját. A vietnámi külügyminisztérium szóvivője, reagálva az amerikaiak FONOP-misszióira, kifejezte támogatását a hajózás és repülés szabadsága mellett az UNCLOS szellemiségével összhangban.⁵¹ Vietnám és Kína közt komoly feszültségek történtek már a 2010-es éveket megelőzően is a Dél-kínai-tengeren, többek közt az illegális halászat, a halászhajók zaklatása, a halászok letartóztatása, az olajlelőhelyek illegális kutatása, valamint e kutató műveletek szabotálása ügyében. Természetesen a két fél hasonlókkal vádolja a másik oldalt, hiszen saját kizárólagos szuverenitásukat hirdetik a területeken.⁵² 2018-tól Hszi Csin-ping kínai elnök megerősítette országa addigi politikáját, miszerint egyre nagyobb hangsúlyt kíván helyezni az energiabiztonságra, ezt pedig részben a vitatott területeken lévő gázlelőhelyek feltárási műveleteinek fokozásával igyekszik megvalósítani. A sorozatos kínai határsértésekre válaszul Vietnám 14 tartományában

⁴⁹ A 4. és 5. táblázat alapján.

⁵⁰ Nguyen Hong Thao: *Vietnam's South China Sea Policy*. In Zou Keyuan (szerk.): *Routledge Handbook of the South China Sea*. London, Routledge, 2021. 225–240.

⁵¹ Nguyen Thi Thanh Ha: *Vietnam and the South China Sea*. In Leszek Buszynski – Do Thanh Hai (szerk.): *The South China Sea From a Regional Maritime Dispute to Geo-Strategic Competition*. London, Routledge, 2020. 77–92.

⁵² Li Jianwei: *Managing Tensions in the South China Sea: Comparing the China-Philippines and the China-Vietnam Approaches*. [online], S. Rajaratnam School of International Studies Singapore, 2014. Forrás: dr.ntu.edu.sg [2022. 01. 08.].

állított fel tengeri milíciát.⁵³ Annak ellenére, hogy a két fél esetében a hatalmi túlsúly Kína oldalán van gazdasági és katonai értelemben is, mégis Vietnám az a szereplő, amely több szigetet birtokol a Spratly-szigeteken (több mint 20 kisebb szigetet és zátonyt, de Peking is gyarapítja a területeit különböző építkezésekkel).⁵⁴

Hanoi stratégiai célja a gazdasági fejlődés, amelyhez elengedhetetlen a régiós tengerek stabilitása és a jószomszédi viszony fenntartása a környező országokkal, ezért a területi vitái rendezését az UNCLOS (amelynek alapítója is) alapján, békés tárgyalások útján a nemzetközi jogot tiszteletben tartva képzeli el. A békés külpolitika jegyében Vietnám 1998-as védelmi fehér könyvében bevezette a három nem politikáját, amely szerint az ország nem köt katonai szövetséget, nem társul senkivel más ellen, nem engedélyez külföldi bázisokat a területén; majd ez a 2019-es fehér könyvben kiegészült egy negyedik nemmel, amely szerint nem használ a nemzetközi politikában erőszakot vagy azzal való fenyegetést érdekei érvényesítése közben.⁵⁵ Ez a „négy nem” akadályozza Vietnám számára, hogy rivális nagyhatalmak befolyását saját érdekében ellensúlyozza, kivéve az ellene elkövetett agresszió esetében (lásd később a bebiztosítás tárgyalásánál). Az ország tengeri stratégiája szerint a tenger része a nemzeti szuverenitásnak, egy kapu a többi ország felé, és komoly eleme a nemzet építésének és védelmének. Igyekszik fenntarthatóan fejleszteni tengeri gazdaságát, miközben határozottan védi felségterületét és részt vesz a régiós együttműködésekben a biztonság és a stabilitás elősegítéséért. Ezek elérésének egyik eszköze a Vietnámi Parti Őrség, amelynek feladata a nemzeti szuverenitás védelme és a törvények betartatása a belső vizeken, a tengereken és az EEZ területén.⁵⁶

Vietnám stratégiája hosszabb ideje konzisztens. Egyértelműen ki akarja használni a kínai gazdasági felemelkedésből származó előnyöket, miközben belső és külső ellensúlyozást is végez, azaz fejleszti haderejét és diplomáciai ellenállást is kifejt Pekinggel szemben, ám azt sosem explicit módon teszi. Ez megfelel a Koga-féle konvencionális bebiztosításnak. Kuik módszerével nézve a közvetett ellensúlyozást ötvözi a gazdasági diverzifikációval és a gazdasági pragmatizmussal. Miközben ellensúlyozó jelleget is mutat stratégiája, belső jogi dokumentumokban kifejezi az ellensúlyozással szemben álló alapállást is, azaz klasszikusan fedezi vagy bebiztosítja a kockázatokat. Az ország vezetésének diplomáciai csatornája is sajátos, hiszen a kínai és vietnámi kommunista párt közti kapcsolatok különleges tompító hatást képesek nyújtani egy-egy keményebb ellensúlyozó lépést követően. Vietnám nehéz bebiztosítónak is tekinthető, hiszen aktívan keresi a Kínát fenyegetésként érzékelő államokkal a kapcsolatokat, és erősíti a biztonsági együttműködések is velük, ám közben sűrű konzultációs csatornát tart fent mind a két kommunista párt és a két kormányzat. Jól látható, hogy az ellenkezés politikáját folyamatosan ellensúlyozza az együttműködés és a tiszteletteljesség politikája is.⁵⁷

⁵³ Izuyama (2021): i. m.

⁵⁴ Ananta Swarup Bijendra De Gurung: [China, Vietnam, and the South China Sea: An Analysis of the “Three Nos” and the Hedging Strategy](#). *Indian Journal of Asian Affairs*, 31. (2018), 1–2. 1–20.

⁵⁵ Thao (2021): i. m.

⁵⁶ Thao (2021): i. m.

⁵⁷ Cheng-Chwee (2020): i. m.

Hanoi 2018-ban a közös magatartási szabályzat (*Code of Conduct*) kialakítása érdekében számos javaslatot fogalmazott meg, úgymint az UNCLOS elfogadása, a békés vitarendezés szükségessége, a hadgyakorlatok bejelentési kötelezettsége, a mesterséges szigetek építésének tilalma, a militarizáció tilalma, a (hadgyakorlatok keretein belül) szimulált támadások tilalma, a blokád és az ADIZ létrehozásának tilalma.⁵⁸ Hanoi a FONOP-missziókat nem támogatja egyértelműen és nyíltan, bár ez érdeke lehetne a szigetviták miatt, továbbá nem támogatja az 5G Huawei általi kiépítését, bár ezt nem politikai okokra hivatkozva teszi. A Trump elnök féle kereskedelmi háború idején az ország igyekezett nem azt a látszatot kelteni, hogy az elsődlegesen Kínát sújtó intézkedések haszonélvezője lenne, de azt is igyekezett elkerülni, hogy Trump célkeresztjébe kerüljön a kereskedelmi mérleg többlete miatt.⁵⁹ Itt is tetten érhető a stratégiai kétértelműség, hiszen Kínát nem akarja magára haragítani, ám a Kuik-féle egyezmények által kötöttséget létrehozó stratégiát is alkalmazza.

Hanoi igyekszik kimaradni a nagyhatalmak közti stratégiai vetélkedésből, ami nem csoda, tekintve, hogy a 20. században zajló vietnámi „polgárháborút” is a két akkori rivális szuperhatalom, a Szovjetunió és az USA dominanciaharca fűtötte.⁶⁰ A négy nem politikája egyszerre sugároz semlegességet és a másik fél tiszteletét is, ám nyitva hagyja a diplomáciai csatornákat egy esetleges konfliktus esetére. Vietnám számos alkalommal nyitott meg csatornákat Washington felé, hogy Pekinggel szembeni alkupozícióját erősítse, amikor Kínával magasabb szintre hágott a feszültség.⁶¹ Ilyenre legutóbb például 2014-ben a Haiyang Shiyou 981 olajfúró torony esetében kialakult incidens nyomán került sor (amikor Kína az egyik mobil olajfúróplatformját a vitatott Paracel-szigetek körzetébe irányította).⁶² Ugyanakkor Manilához hasonló kemény lépést, mint a vita jogi fórum elé vitele, nem tett. A stratégia eredményeképp Vietnám sosem hunyászkodik meg teljesen, ám nem is kezd totális ellensúlyozásba egyik versengő nagyhatalommal szemben sem, miközben kiaknázza a Kína fejlődésében rejlő gazdasági lehetőségeket.⁶³ Bár Hanoi külpolitikája jellemezhető lenne ellensúlyozással is, ám azt kevésbé konfrontatívan teszi, ezért a szakirodalom igyekszik a két véglet közé (ellensúlyozás és potyautasság), egyfajta köztes állapotként (bebiztosítás) leírva jellemezni azt. Ha csak a potyautas és az ellensúlyozás dichotómiát használnánk, akkor nem lenne értelmezhető, hogy a két vizsgált ország az Egyesült Államokkal szemben miért tesz ambivalens lépéseket. A kettős logika értelmében Washington felé alárendelt potyautasnak kellene lenniük, míg Kínával szemben harcias ellensúlyozóknak, ám a stratégiai bizonytalanság korában nem lehetnek

⁵⁸ Le Hong Hiep: *Vietnam's Position on the South China Sea Code of Conduct*. [online], Yusof Ishak Institute, 2019. április 8. Forrás: iseas.edu.sg [2022. 01. 08.].

⁵⁹ Le Hong Hiep: *When Elephants Fight: Vietnam's Responses to Intensifying US–China Strategic Competition*. [online], National Institute for Defense Studies ASEAN Workshop 2020 „How Can ASEAN Deal with the United States-China Strategic Competition?” 2020. Forrás: nids.mod.gov.jp [2022. 01. 08.].

⁶⁰ Hiep (2018): i. m.

⁶¹ De Gurung (2018): i. m.

⁶² Michael Green et al.: *Counter-Coercion Series: China-Vietnam Oil Rig Standoff*. [online], Asia Maritime Transparency Initiative, 2017. június 12. Forrás: amti.csis.org [2022. 01. 08.].

⁶³ De Gurung (2018): i. m.

biztosak a külső körülményekben, a szövetségi rendszerek nem szilárdultak meg, ezért egyik hatalomra sem „fogadnak”, vagyis mindkettőre egyszerre.⁶⁴

Vietnám Kínát a legmagasabb szintű kapcsolat jegyében átfogó stratégiai együttműködő partnernek titulálja, míg az Egyesült Államok a legalacsonyabb szinten, átfogó partnerek közé sorolja. Ennek a besorolásnak a magasabb szintre való emelése azt az üzenetet hordozná Peking számára, hogy a stratégiai egyensúly megváltozott, amelyet értelemszerűen Hanoi igyekszik a megtorlástól való félelem okán elhúzni és csak súlyos helyzet előállta esetén megtenni. Kétséges azonban, hogy a kínai fél egyértelműen komoly megtorlást indítana egy ilyen lépésre válaszul. Ennek oka, hogy a kínai kutatók alapján véve biztosnak érzik a jelenlegi stratégiai felállást, ami Washington és Hanoi kapcsolatát illeti, miszerint Vietnám nem kerül túl szoros viszonyba az USA-val.⁶⁵

Cheng-Chwee Kuik szerint Kína inkább a gazdasági szférában akar befolyást szerezni és a szíveket kulturális diplomáciával nyerné meg a régióban, míg az Egyesült Államok inkább fókuszál a katonai aspektusokra, a tengeri elrettentésre és a FONOP-missziókra. Kína túlbecsüli az azokból a gazdasági előnyökből származó következményeket, amelyeket a vele való együttműködés nyújt, és nem veszi figyelembe a tényt, hogy a gazdasági előny nem feledteti a területi vitában elfoglalt szerepét. Washington pedig nem veszi figyelembe, hogy a térség kisebb országainak szükségletei túlnőnek a biztonsági követelményeken és egészségügy, gazdaság és infrastruktúra tekintetében is fejlődést akarnak elérni. Kilépve a strukturális realizmus keretei közül, a helyi elitnek saját hatalmuk fenntartását is a gazdasági jólét növelésével kívánják megerősíteni, ezt kihasználva volt képes Kína növelni befolyását a térségben, míg Washington ezt a szempontot elmulasztotta előtérbe helyezni.⁶⁶ A kisebb helyi államok nem egy ország fenyegetése ellen dolgoznak, hanem többféle fenyegetés ellen, úgymint: egyre asszertívabb Kína, bizonytalan hosszú távú amerikai elköteleződések, kiszámíthatatlan amerikai–kínai kapcsolatok és a senki által sem kívánt, de mégis létrejövő nagyhatalmi rivalizálás és a blokkokba rendeződés. Amennyiben egy kisebb állam ellenszegül a nagyhatalomnak, úgy ezt kompenzálni igyekszik egy megalkuvóbb politikával, így próbálva elkerülni a teljes elidegenedést. Ez különböző szektorokban nyilvánul meg, tehát a katonai ellenszegülést egy gazdasági vagy diplomáciai alávetéssel kompenzálják és fordítva.⁶⁷

Vietnám és a Fülöp-szigetek 2015-ben kötött egymással stratégiai partnerséget, ám a köztük lévő viszony sem mentes a tengeren lezajlott, halászattal összefüggő incidensektől.⁶⁸ A Covid-19 jelentette válság sem hozott enyhülést a térségben, hiszen például 2020 áprilisában egy kínai hajó elsüllyesztett egy vietnámi halászhajót a Paracel-szigetek közelében, amire reagálva egyébként a filippínó külügyminisztérium kifejezte szolidaritását

⁶⁴ Cheng-Chwee (2020): i. m.

⁶⁵ Derek Grossman – Paul S. Orner: *Tracking Chinese Perceptions of Vietnam's Relations with China and the United States. Asia Policy*, 28. (2021), 2. 103–127.

⁶⁶ Kuik Cheng-Chwee: *Getting Hedging Right: A Small-State Perspective. China International Strategy Review*, 3. (2021), 2. 300–315.

⁶⁷ Cheng-Chwee (2021): i. m.

⁶⁸ Mico A. Galang: *What's Happened to the Philippines–Vietnam Strategic Partnership?* [online], East Asia Forum, 2018. május 31. Forrás: eastasiaforum.org [2022. 01. 08.].

Hanoi felé.⁶⁹ Továbbá Vietnámnak lehetősége nyílhat a tematizálásra, azaz saját ügyét magasabb diplomáciai szintre emelheti, mivel az ország lesz 2021–2022-ben az ENSZ BT egyik nem állandó tagja.⁷⁰ Vietnám az elmúlt évtizedekben rendszeres bilaterális fórumot épített ki Kínával, ahol lehetőség adódott a vitarendezésre. Ennek része volt a 2000-es évek eleji határmegállapítás a Tonkini-öbölben, amely során megegyeztek a parti tenger, EEZ és kontinentális talapzat ügyében, de ez a Dél-kínai-tenger esetében már akadozott.⁷¹ Ezzel szemben a Fülöp-szigetek *ad hoc* megoldásokban gondolkozott és az ASEAN szervezetein belül igyekezett támogatókat keresni, valamint az amerikai szövetségen keresztül próbált nyomást gyakorolni, majd végül a választottbíróság bevonásával egyértelműen eltávolodott a Kínával való kétoldalú tárgyalásoktól.⁷² Mint láthattuk, ezen a gyakorlaton Duterte elnök hivatalba lépése változtatott. Ám sem katonapolitikai, sem gazdasági szempontból nem lett szorosabb a két ország közti kapcsolat, tehát az erre vonatkozó hipotézis nem nyert bizonyítást.

4.3. Lakossági attitűdök

Az alábbiakban igyekszem az ASEAN-országok lakosságának Kína-képét röviden bemutatni. Az ISEAS Yusof Ishak Institute a lakosság körében végzett 2021-es felmérése alapján elmondható, hogy a legfenyegetőbb jelenségnek a kínai hatalmi politika megnyilvánulása-it tartják a Dél-kínai-tenger térségében, ám ettől nem sokkal marad el a kínai militarizációtól való félelem sem. Az ASEAN-országok megkérdezett lakosai Kínát tartják gazdasági szempontból a legbefolyásosabbnak közvetlen környezetükben, ám az ezzel kapcsolatos ellenérzés a Fülöp-szigetek esetében 77,5%-os, míg Vietnám esetében 90,4%. Kína politikai és stratégiai befolyását a Fülöp-szigetek lakosságának 95%-a, míg Vietnám lakosságának 97,7%-a ellenzi. Ezzel szemben az Egyesült Államok térnyerésének jóval nagyobb támogatása van, amire rámutat az az adat is, hogy ha két tűz közé kerülnének az országok és muszáj lenne választani, akkor a Fülöp-szigetek esetében 86,6%, míg Vietnám esetében 84% állna az USA mellé. Ugyanakkor mindkét ország lakossága inkább a távolságtartást preferálja. A Fülöp-szigetek lakosságának 59,7%-a, míg Vietnám esetében 65,1%-a tartja Kínát revizionista és érdekszféra-építő hatalomnak, míg az ASEAN lakosságainak átlaga 46,3%. Vietnám és a Fülöp-szigetek szerint a kapcsolatok a közeljövőben stagnálni, netán romlani fognak, viszont elhanyagolható a Kínával szembeni kulturális és világnézeti ellenérzés.⁷³ Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy Vietnám esetében sok évszázados nemzeti ellentét feszül északi szomszédjával szemben, sőt, a vietnámi nemzeti érzelmvilágban is fontos szerepe van a Kínától való elhatárolódásnak. Ám kulturális szempontból (erős konfucianus hatás, hasonló kulturális ismertetőjegyek) a felmérés alapján nincsenek jelentős

⁶⁹ Yamazaki Amane – Suguru Osawa: *Asymmetry Theory and China–Philippines Relations with the South China Sea as a Case*. *East Asia (Piscataway)*, 38. (2021), 4. 333–352.

⁷⁰ Apila Sangtam: *Vietnam's Strategic Engagement in the South China Sea*. *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, 17. (2021), 1. 41–57.

⁷¹ De Gurung (2018): i. m.

⁷² Li (2014): i. m.

⁷³ Sharon Seah et al.: *The State of Southeast Asia: 2021 Survey Report*. [online], Yusof Ishak Institute, 2021. február 10. Forrás: iseas.edu.sg [2022. 01. 08.].

ellenérzések az északi szomszédal szemben. Világmagyarázó ideológia tekintetében sem mutatható ki számottevő averzió, hisz már Kína is *de facto* a kapitalista világ része. Tehát végső soron nem civilizatorikus és ideológiai küzdelemnek látják a viszályt, hanem államközi vitának. Nincs felsőbb univerzális ideológiai megfontolása ezen államoknak, hacsak a nemzeti érdekérvényesítés sok évszázados realista hagyományát és a kapitalista gazdaságszervezési elvek elfogadását nem tekintjük annak. Az adatok arra is rámutatnak, hogy a Kína-párti potyautas külpolitikai stratégiának lehetnek belső korlátai, ám a reálpolitikai szükségszerűség, a külső nyomásgyakorlás az érzelmi averziókon idővel felül tudhat emelkedni. Valamint az a következtetés is levonható, hogy bár reálisan érzékelik Kína gazdasági befolyását a térségben, ám ezzel szemben ellenérzése van a lakosságnak, tehát Kínának nem elég csupán gazdasági előnyöket nyújtani.

5. Vietnám és a Fülöp-szigetek kereskedelmi és tőkeáramlási kapcsolata Kínával és az Egyesült Államokkal

5.1. Vietnám

Azért hasznos vizsgálni a kereskedelmi és befektetési adatokat, mivel itt látható a felek közti explicit politikai feszültség gazdasági lecsapódása. A politikai lépések történelmi perspektívában is jól kimutatható módon gyakorolnak hatást a nemzetközi kereskedelemre és végül a belgazdaságra, a befektetők üzleti döntéseire.⁷⁴

Vietnámnak a Kínával szemben fennálló kereskedelmi deficitje 2001-ben 211 millió dollár volt.⁷⁵ Ez 2008-ra 10 milliárd dollárra, majd 2014-re 18,52 milliárd dollárra, végül 2020-ra 35,3 milliárd dollárra nőtt.⁷⁶ Bár a két ország közt 2008-ban kötött átfogó stratégiai együttműködési partnerség igyekezett volna ezt a helyzetet orvosolni, ám láthatóan a trend stabilan növekszik. Túl könnyű és túl olcsó Kínából importálni, ezért a helyi gyártókapacitások nem fejlődtek kellő mértékben. Sőt a vietnámi feldolgozóipar (textil-, bőr- és cipőipar) alapanyag-ellátása és a különböző termelési eszközök biztosításának tekintetében is nagymértékben függ a kínai importtól. Mind az export, mind az import terén jelentős szerepe van az északi szomszédnak, bizonyos termékcsoport esetén (például a gumiexport esetében) a 60%-ot is közelíti a kivitel aránya. A Haiyang Shiyou 981 eset kapcsán merült fel a komolyabb gazdasági ellenálló képesség kialakítása, és 2014-ben Nguyễn Tấn Dũng vietnámi miniszterelnök bejelentette az ipar átstrukturálására vonatkozó tervét. A cél a tengerentúli exportpiacokat kiépíteni, a fenntartható fejlődés érdekében stratégiai partnerségeket kialakítani és diverzifikálni az export-import kapcsolatokat. A dokumentum nem nevesítette Kínát, de célzott arra, hogy el kell kerülni az egyetlen ország felé való túl nagy kitettséget. Ezt a szellemiséget a 12. és 13. Országos Pártkongresszus 2016-ban és 2021-ben is megerősítette.⁷⁷ Vietnám a Fülöp-szigetekhez

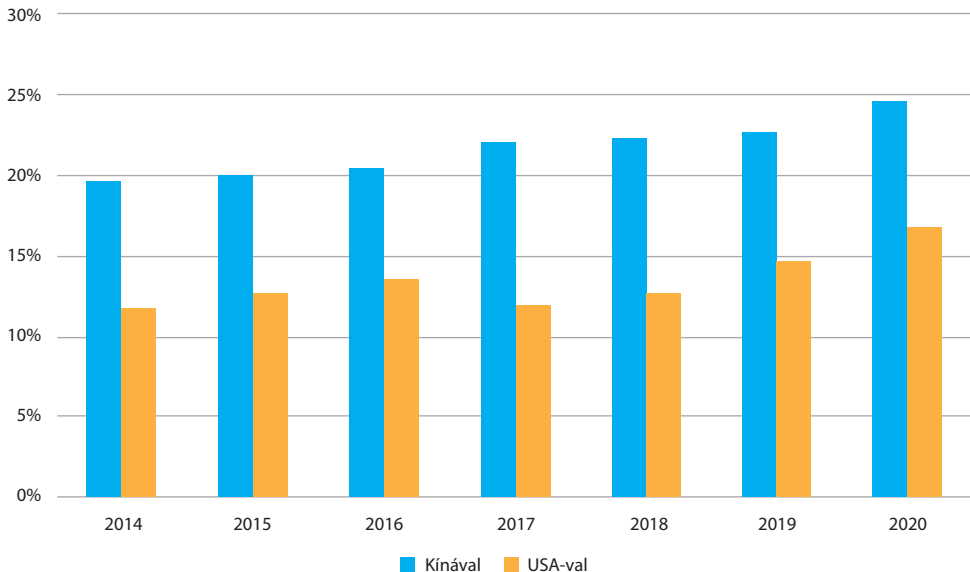
⁷⁴ Balboa (2020): i. m.

⁷⁵ Bich T. Tran: *Vietnam Continues Efforts to Reduce Trade Dependence on China*. [online], Yusof Ishak Institute, 2021. augusztus 27. Forrás: iseas.edu.sg [2022. 01. 08.].

⁷⁶ UN Comtrade Database. [online], Forrás: comtrade.un.org [2022. 01. 08.].

⁷⁷ Tran (2021): i. m.

képest összességében nagyobb világkereskedelmi expanziót hajtott végre 2014 óta. A két ország esetében hasonló mértékben bővült a kínai kereskedelem aránya: míg a Fülöp-szigetek Kínával folytatott kereskedelme 14,13%-ról 19,81%-ra nőtt, azaz 5,68%-kal bővült, addig Vietnám kereskedelme 19,66%-ról 24,52%-ra, vagyis 4,86%-kal emelkedett. Látható a kétoldalú kereskedelem tekintetében, hogy a Fülöp-szigetek és az USA közti kereskedelem relatív aránya csökkenni kezdett Duterte elnök hivatalba lépését követően, és ezzel párhuzamosan a Kínával való kereskedelem aránya megnőtt.⁷⁸ Ez a megváltozó külpolitika eredménye és a kereskedelmi háború hatása is, kiegészülve az amúgy is egyre bővülő kínai kereskedelmi kapacitásokkal, amelynek eredménye a kínai gazdasági befolyás növekedése az országban. Továbbá látható, hogy komolyabb növekedés a kínai-filippínó kereskedelemben csak Duterte elnök hatalomra kerülése után történt. Az adatokból az is látszik, hogy a Fülöp-szigeteket jobban megviselte a Covid-19-járvány kapcsán bekövetkező válság, amelynek hatására, valamint Biden elnöknek az ázsiai szövetségesekkel tanúsított barátságosabb politikája miatt kezdetett újra közeledni Washingtonhoz.⁷⁹

3. ábra: Kína és az USA részaránya Vietnám teljes külkereskedelméből

Forrás: a szerző szerkesztése az UNCOMTRADE adatai alapján

2014 óta Vietnám 15 különböző szabadkereskedelmi egyezménybe lépett be, továbbá tagja az Átfogó és progresszív megállapodás a transz-csendes-óceáni partnerségnek (*Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership, CPTPP*) és az Európai Unióval kötött szabadkereskedelmi egyezménynek is (*European*

⁷⁸ A 4. és 5. táblázat alapján.

⁷⁹ A 4. és 5. táblázat alapján.

Union-Vietnam Free Trade Agreement, EVFTA). Ez a két utóbbi egyezmény segíti az ipar átstrukturálását, hiszen azok a termékek élveznek előnyt, amelyek gyártásánál az egyezményben részes országokból érkező alapanyagot használnak fel, így a kínai termékek fokozatosan vesztenének a nagyarányú versenyelőnyükből. Ám a folyamat lassú, hiszen a kínai termékek több szempontból is előnyösek: olcsók, közel vannak, és a vállalatoknak már bejáratott ellátási rendszerük van, míg az új egyezmények egyelőre még ismeretlen lehetőségeket tartogatnak számukra.⁸⁰ Ismét iskolapéldája látható a biztosításnak, hiszen a Koga-módszerrel ez leírható diplomáciai biztosításként, ahol gazdaságilag ellensúlyozás történik, de diplomáciai enyhüléssel ötvözve. Kuik-módszerrel ez a stratégia jól felismerhető gazdasági diverzifikációval jellemezhető, míg közvetett ellensúlyozással kompenzál a nem közvetlenül kinyilvánított ellenfél képével.

5.2. A Fülöp-szigetek

A filippínó kereskedelem mértéke az 1990-es évektől folyamatosan bővül, ám a teljes GDP-hez viszonyított aránya (69%) elmarad a régiós országokétól (Vietnám 210%, Malajzia 123%). Ebből következik a jelenség, hogy kevésbé érintette a gazdaságot az amerikai–kínai kereskedelmi háború.⁸¹ Az ország különösebb fókuszot nem helyezett a szabadkereskedelmi egyezmények tető alá hozására⁸² és nem tagja a CPTPP-nek, azonban kötött egyezményt az EU-val (EFTA–Philippines FTA).⁸³ A kínai import aránya a 2010-es 8,5%-ról 2019-re már 22,8% növekedett,⁸⁴ és a kereskedelmi deficit a 2001-es 281,6 millió dolláros értékről 2008-ra 908 millió dollár értékben szufficitessé (többség állt fenn Kínával szemben) vált, hogy 2014-re újra deficitet érjen el a maga 2,3 milliárd dollárjával. A 2020-as kereskedelmiméreg-adat szerint 12,2 milliárd dollár a deficit.⁸⁵

A Fülöp-szigetek iparára is nagy terhet ró az olcsó és könnyen elérhető kínai import lehetősége. A dutertei fordulat bejelentése után FDI-kiáramlás történt több térségbeli ország részéről, ami a bizonytalanság tünete lehetett, amit súlyosbított a drogellenes háború kitörése is. Ezzel szemben megnövekedett a kínai FDI-beáramlás, ám az aránya elmaradt a más régióbéli közepes jövedelmű fejlődő országokétól.⁸⁶ Összességében elmondható, hogy a retorikának megfelelő nagymértékű váltás nem következett be a gazdasági vérkeringésben, az tovább haladt a fordulat előtti vonalon. Duterte inkább fókuszált a diplomáciai mozgástér növelésére, semmint a kereskedelmi kapcsolatok irányváltására. Az ország stratégiája Koga-módszerrel puha biztosítással jellemezhető, hiszen diplomáciai és retorikai szempontból is erőteljes volt a Kína felé forduló potyautas-politika, ám gazdasági és kereskedelmi kapcsolatain sem változtatott az ország, és a fennálló katonai szövetségi rendszert sem kérdőjelezte meg, így egyenlítő ki a hatásokat.

⁸⁰ Tran (2021): i. m.

⁸¹ Balboa (2020): i. m.

⁸² Tina S. Clemente: *Understanding the Economic Diplomacy between the Philippines and China*. *International Journal of China Studies*, 7. (2016), 2. 215–233.

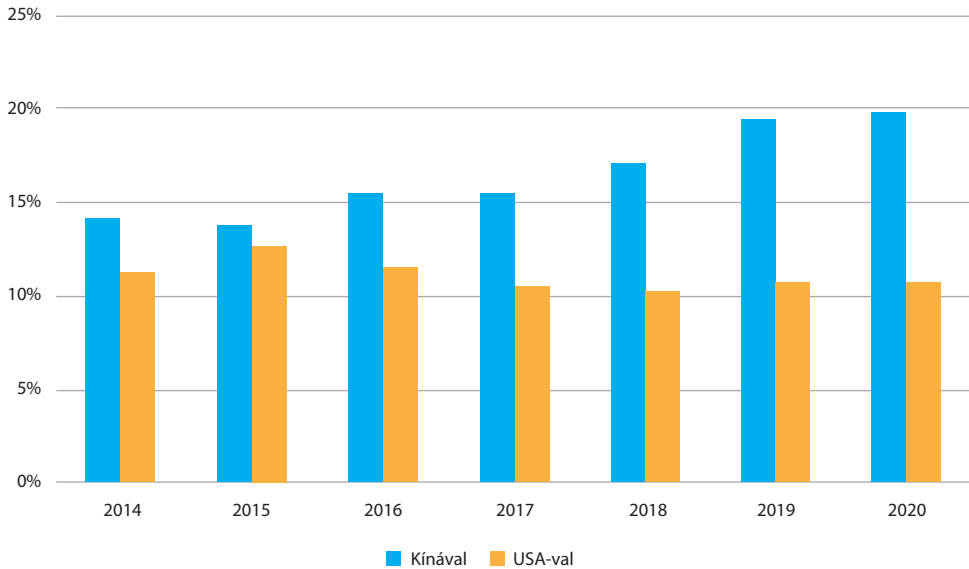
⁸³ International Trade Administration: *Philippines – Trade Agreements*. [online], Forrás: trade.gov [2022. 01. 08.].

⁸⁴ Balboa (2020): i. m.

⁸⁵ *UN Comtrade Database*. [online], Forrás: comtrade.un.org [2022. 01. 08.].

⁸⁶ Balboa (2020): i. m.

Az elemzés függelékében található 3. és 4. táblázat adataiból látható, hogy a Fülöp-szigeteket kereskedelmi szempontból jobban megviselte a Covid-19-járvány kapcsán bekövetkező gazdasági válság, hiszen a világgal folytatott kereskedelmének mértéke a 2019-es 188,2 ezer millió dollárról 2020-ban lecsökkent 154,5 ezer millió dollárra. Ezzel szemben Vietnám a világgal folytatott kereskedelmének mértéke a 2019-es 518,1 ezer millió dollárról 2020-ra 542,8 ezer millió dollárra nőtt, tehát kereskedelmi szempontból Vietnám képes volt folytatni a növekedő trendet, amely az országot jellemezte az elmúlt évtizedben.

4. ábra: Kína és az USA részaránya a Fülöp-szigetek teljes külkereskedelméből

Forrás: a szerző szerkesztése az UNCOMTRADE adatai alapján

Gazdasági változások voltak a bírósági döntés utáni időszakban, ám azok mértéke nem annyira számottevő, mégis látható az is, hogy úgy alakultak a kereskedelmi kapcsolatok, amerre éppen a külpolitikai kormányzat fordították. Összesítve a 3. és 4. ábrát elmondható, hogy az Egyesült Államokkal folytatott kereskedelem mértéke stagnál, míg a Kínával folytatott nő. Ez betudható lenne az általános trendnek, ám ugyanezen időszak alatt Vietnámban, ahol Washingtonhoz közeledés történt diplomáciai és biztonságpolitikai szinten, az Egyesült Államokkal folytatott kereskedelem mértéke folyamatos növekedést mutat, párhuzamosan a Kínával folytatott kereskedelemmel. Ez mutatja, hogy a trendtől eltérő hatások is jelen vannak, és ezek utalnak a politikai akarat gazdasági következményeire.

1. táblázat: Közvetlen külföldi tőkebefektetés (Foreign Direct Investment, FDI) 2010 és 2019 közötti kumulált összege a Fülöp-szigetek és Vietnám, valamint Kína és az USA viszonylatában, USD-ben számolva

	Fülöp-szigetek	Vietnám
FDI-beáramlás Kínából	18,2 milliárd (21%)	16,9 milliárd (8%)
FDI-beáramlás USA-ból	13,8 milliárd (16%)	15,6 milliárd (7%)
FDI-kiáramlás Kínába	2,9 milliárd	97 millió
FDI-kiáramlás USA-ba	elhanyagolható	148 millió
FDI-kiáramlás Vietnám felé	948 millió	N/A
FDI-kiáramlás a Fülöp-szigetek felé	N/A	20 millió

Forrás: a szerző szerkesztése a Lowy Institute adatbázisa alapján (<https://power.lowyinstitute.org/>)

A fenti FDI-adatokból látható, hogy a 2010 és 2019 közti időszakban a két ország és az Egyesült Államok, valamint Kína viszonylatában milyen befektetési értékek realizálódtak. Kína mindkét vizsgált ország esetében vezet az FDI tekintetében, ám a Fülöp-szigetek kapcsán mintegy 5%-kal többet fektet be az Egyesült Államokhoz képest, mint azt teszi Vietnám esetében, ahol csak 1%-kal van az Egyesült Államok előtt. Megállapítható, hogy a manilai gazdasági szereplők intenzívebben fektetnek be Kínába, mint katonai szövetségesükbe, és a vietnáminál is nagyságrendekkel több fülöp-szigeteki tőke áramlik Kínába. Továbbá megállapítható az is, hogy a Fülöp-szigetek jócskán több befektetést irányított Vietnámba, mint fordítva, ám ez magyarázható azzal is, hogy Vietnám még csak nemrég kapcsolódott be a globális kapitalista munkamegosztásba, ezért nagyobb növekedési potenciál rejlik az országban. Meg kell jegyezni azt is, hogy az egymás felé való befektetés mértéke a teljes befektetésekhez mérve mindkét ország esetében 1% alatti arányt képvisel.⁸⁷ Bár hipotézisemben azt feltételeztem, az egyező külpolitikai érdekek a két ország gazdasági kapcsolataira is pozitívan hatnak majd, ám szignifikáns közeledés mindennek alapján egyelőre nem látható közöttük.

Kínát számos vád éri, amikor gazdasági szankciót alkalmaz külpolitikai érdekei érvényesítésének érdekében. A jelenséget Fuchs és Klann *Dalai Láma-hatásnak* is nevezi, amely szerint átlagosan 12,5%-os Kínába irányuló exportesés következett be azon országok tekintetében, amelyek fogadták a tibeti szellemi vezetőt. Poh megállapítja, hogy a 2012-es Scarborough-zátonynál történő kínai–filippínó vetélkedés nyomán Peking nem alkalmazott komoly szankciókat, a nyugati sajtóban megjelenő vádakkal ellentétben. Habár az fontos elem, hogy Kínának összességében nincs akkora gazdasági befolyása a filippínó gazdaságra, hogy erőteljes hatást érjen el, míg ez Vietnám esetében sokkal nagyobb. A Haiyang Shiyu 981 incidens során is elmaradt ez a fajta „jövendőlt” szankciós politika, hiszen továbbra is növekvő értékeket mutatott a kereskedelmi forgalom, azonban a turisztika területén komoly volt a visszaesés. Számos kínai töröltette vietnámi útját, ami nem meglepő a Vietnámban akkor történő Kína-ellenes erőszakos tüntetéshullám ismeretében.⁸⁸ Létezik azonban olyan magyarázat is, hogy a külföldi befektetők akkor is

⁸⁷ Lásd 1. táblázat.

⁸⁸ Angela Poh: *The Myth of Chinese Sanctions over South China Sea Disputes*. *The Washington Quarterly*, 40. (2017), 1. 143–165.

kitartanak a befektetéseik mellett, ha konfliktus kezdődik saját országuk és a befektetésük célországa közt. Sok megkötött üzletnek van kifutása, azaz a megkötésük után is folyamatosan tőkét kell belefektetni, így a statisztika úgy mutatja, mintha a konfliktusos időszakban is jönne új beérkező tőke, de ez csak a múltban megkötött üzlet fenntartására szolgál. Sőt sok esetben a befektetők kívárnak, mivel a kivonulás ugyanúgy veszteséget okozna, mint a bent maradással esetleg együtt járó veszteség.⁸⁹

A bírósági döntés kapcsán ez a fajta geoökonómiai, szankciókkal operáló külgazdaságpolitika nem látszik szignifikánsnak, bár némi változás a politikai napirendben felfedezhető, mind Vietnám, mind a Fülöp-szigetek viszonylatában. Mindkét esetben úgy mozogtak a kereskedelmi kapcsolatok, ahogy az éppen aktuális külpolitikai szélirány változott, ám mégsem érték hatalmas kínai retorziók Manilát a bírósági döntés után, és Vietnámmal való kereskedelme is fokozatos pályán emelkedik. Ugyanez a dinamika olvasható ki az Egyesült Államok és a két ország kapcsán is, hiszen Manilával csökkent a kereskedelem aránya Duterte elnök hatalomra jutása után, azonban a Vietnámmal való kereskedelem a kereskedelmi háború folyamán nőtt, de inkább indirekt hatások miatt, hiszen Hanoival szemben is kemény hangokat ütött meg Trump elnök.

6. Kína tengeri ambíciói

Kína az elmúlt évtizedben nyíltan erősíteni kívánta jelenlétét a világtengereken, tette mindezt a jelenlegi tengeri hegemónnal, az Amerikai Egyesült Államokkal szembehelyezkedve. Kína eddig élvezte az amerikai *engagement* politikáját, amely a republikánus héjának tartott Henry Kissinger és a szintén héjának tartott demokrata Zbigniew Brzezinski egyöntetű támogatását is élvezte.⁹⁰ Ám a relatív hatalmi pozíciók változása Washingtonban aggodalmat, majd ellenséges érzelmeket szült a felemelkedő Kínával szemben.⁹¹ A nagyhatalmi rivalizálásban való helyálláshoz pedig elengedhetetlen a tengeri hatalom kiépítése, amelynek megkezdését hivatalosan 2012-ben jelentették be a Kínai Kommunista Párt 18. Nemzeti Kongresszusának ülésén. A 2015-ben kiadott védelmi fehér könyv elődeihez képest bátrabban fogalmazott, így kifejezte, hogy az eddig part menti vizek védelmére berendezkedett kínai flottát, immár nyílt vízi műveletekre is alkalmassá kívánják tenni. Felismerve az ország addigi kedvezőtlen hozzáállását, a dokumentum úgy fogalmaz, hogy szakítani kell azzal a tradicionális felfogással, miszerint a szárazföld fontossága az elsődleges a tengeri hadszíntér előtt.⁹²

Kína nagyobb léptékű tengeri stratégiával rendelkezik, amelynek csak első lépése biztosítani a környező vizeket. Persze nem Vietnám vagy a Fülöp-szigetek a fő riválisai, nem az ő igényeik aggasztják a pekingi vezetést, hanem saját nyersanyagellátásának hosszú távú biztosítása. Ahhoz, hogy a nyílt tengereken is hatékony erőt tudjon felvonultatni

⁸⁹ Alvin Camba – Janica Magat: *How Do Investors Respond To Territorial Disputes? Evidence From The South China Sea And Implications On Philippines Economic Strategy*. *The Singapore Economic Review*, 66. (2021), 1. 243–267.

⁹⁰ John J. Mearsheimer: *The Inevitable Rivalry*. [online], Foreign Affairs, 2021. november/december. Forrás: foreignaffairs.com [2022. 01. 08.].

⁹¹ Mearsheimer (2021): i. m.

⁹² Supriya Sharma: *China's Maritime Goals: Impact on Asia*. In M. S. Prathibha (szerk.): *East Asia Strategic Review: China's Rising Strategic Ambitions in Asia*. New Delhi, Pentagon Press, 2018. 227–243.; Batongbacal (2021): i. m.

a kereskedelmi flottájának védelme érdekében, először a környező területeket kell biztosítani. Bár található értékes – noha bizonytalan mennyiségű és kitermelhetőségű – nyersanyagkészlet a Dél-kínai-tenger területén, ám a konfliktus ilyen mértékű felvállalását önmagában ez nem magyarázza. Kínának a „közel külföldet” kell ellenőriznie, hogy az első szigetláncon túl is kivetíthesse erejét (*power projection*). E cél elérésének katonai aspektusait a következőkben igyekszem röviden bemutatni.

6.1. A déli haditengerészeti erők – nagy vonalakban

Kína 2018-ban a Pentagon jelentése szerint a déli haditengerészeti szintéren 4 darab nukleáris meghajtású ballisztikusrakéta-hordozó tengeralattjáróval, 2 darab nukleáris meghajtású támadó tengeralattjáróval és 16 darab dízelelektromos meghajtású tengeralattjáróval rendelkezett, valamint 19 darab fregattal, 11 darab korvettel, 3 darab partra szállító dokkhajóval, 10 darab harckocsi partra szállító hajóval, 9 darab közepes méretű partra szállító hajóval és 21 darab rakétával felszerelt járőrhajóval. A partiőrség számait tekintve 2019-ben a Pentagon becslései szerint Peking 130 darab nagyobb hajóval, 70 darab gyorsnaszáddal, 400 darab járőrhajóval és mintegy 1000 darab part menti és folyami hajóval rendelkezett.⁹³

6.2. Légvédelmi azonosítási zónák kérdése

Kína a Kelet-kínai-tengeren létesített légvédelmi azonosítási zónához (*Air Defence Identification Zone, ADIZ*) hasonlatosan a Dél-kínai-tengeren is tervez hasonló zónát kijelölni, amely magában foglalná a Pratas-, Paracel- és Spratly-szigeteket, ám ez idáig csak terv maradt. Az ADIZ egy azonosítási zóna a légtérben, általában nem vitatott területek esetében, ahol az adott szuverén monitorozza és azonosításra szólítja fel az áthaladó repülőgépeket. Bár sok ország alkalmazza, a szabályozása nem tisztázott, nemzetközi szerződés nem rendelkezik róla. E zóna működtetésére telepítenek a kínaiak a zátonyokra korai előrejelző rendszereket, radarokat és egyéb képalkotó infrastruktúrát.⁹⁴

7. Az Egyesült Államok térségbeli törekvései

A Trump-adminisztráció igyekezett az Egyesült Államok és Kína közötti választásra készíteni a régió országait, ezzel ellentétbe kerülve a vietnámi harmadik utas külpolitikai hagyománnyal. Ezeket az ügyeket a Biden-adminisztráció úgy igyekezett elsimítani, hogy világossá tette: nem szükséges a partnereknek választania a két nagyhatalom között, és meglévő, főképp kereskedelemmel kapcsolatos konfliktusos ügyeket is igyekezett rendezni. Ezzel ellentétes folyamatként azonban új potenciális konfliktusforrások jelenhetnek meg az emberi jogokat középpontba helyező adminisztrációval. Vietnám esetében

⁹³ Derek Grossman: Military Build-Up in the South China Sea. In Leszek Buszynski – Do Thanh Hai (szerk.): *The South China Sea From a Regional Maritime Dispute to Geo-Strategic Competition*. 2020. 182–200.

⁹⁴ Minnie Chan: *Beijing's Plans for South China Sea Air Defence Identification Zone Cover Pratas, Paracel and Spratly Islands, PLA Source Says*. [online], South China Morning Post, 2021. május 31. Forrás: scmp.com [2022. 01. 08.].

a kétoldalú kapcsolatok erősödésének sarokpontja a biztonsági együttműködés kialakítása lenne, ám a vietnámi háború emlékei ezt régóta fékezik.⁹⁵

Természetesen az Egyesült Államok felismerte a kínai hadiflotta nagyléptékű fejlesztését és igyekszik erre adekvát válaszlépéseket adni. Ennek képezi részét a haditengerészeti eszközállományának növelése 308 darab hajóról 355 hajóra. A hidegháború után megváltozott az Egyesült Államok és szövetségesei haditengerészeti stratégiája, az addigi tengeri kontroll (*sea control*) helyett az erőketítés vált elsődlegessé, hiszen nem volt számottevő ellenállás a nyílt vizeken. Mivel az ellenállás újra megjelent, a stratégia ismét kezd visszahozni a korábbi szakaszba.⁹⁶

Az Egyesült Államok Délkelet-Ázsia stratégiája a szabályokon alapuló rend fenntartására, fenntartható gazdasági növekedésre, inkluzív diplomáciára és biztonsági együttműködésre épít. A jog uralma, a hajózás szabadsága, a közjóságok szabad használata és a *status quo* erőszakos megváltoztatásának tilalma fontos célok Washington számára. A szabad hajózás fenntartása érdekében az amerikai flotta 2015 és 2019 közt 15 alkalommal hajtott végre szabad hajózási műveleteket (*freedom of navigation operations*, FONOP).

7.1. Az USA szerepe Vietnám és Fülöp-szigetek esetében

Mint korábban már érintettem, bár a kínai kutatók látják a közeledést Hanoi és Washington között, üveglafont feltételeznek a kapcsolatok erősödése felett. Mivel Hanoi számára a földrajzi és gazdasági realitások nem teszik lehetővé az erőteljesebb biztonsági együttműködést Washingtonnal, ezért a kínaiak biztosak a stratégiai egyensúly fennmaradásában. Éppen ebből következik az is, hogy Kína igyekszik gazdasági befolyását fenntartani és akár erősíteni is, hogy így megdrágítsa az alternatíva keresését Vietnám számára.⁹⁷ Míg Peking nem lép át bizonyos vörös vonalakat, addig az üveglafon megmarad, azonban előfordulhatnak helyzetek, amelyek kiválthatják az elmozdulást. Ugyanígy, ha Hanoi csatlakozna a Négyoldalú Biztonsági Párbeszédhez (*Quadrilateral Security Dialogue*, Quad), akkor Pekingnek komoly ellenlépésre kellene elhatároznia magát, de mindezt napjainkig valószínűtlennek gondolják a felek, és Vietnám saját maga által meghatározott stratégiai céljaival sem egyezne. A kínai üveglafon felismerése egybevág a Kenneth Waltz által leírtakkal, miszerint a kisállamok nagyobb eséllyel választanak potyautas-stratégiát, mivel a szövetségeseik esetleg később érkeznének meg támogatásukról biztosítani őket. Emellett nagy offenzív képességekkel rendelkező közeli nagyhatalom esetén az ellensúlyozó szövetségek nem életképesek.⁹⁸

A koronavírus-járvány a katonai együttműködésekre is rányomta a bélyegét, hiszen tartva a fertőzéstől, számos közös hadgyakorlat maradt el, többek közt az Egyesült Államok és a Fülöp-szigetek közötti is. Manila a dutertei külpolitikai fordulat után előreláthatólag

⁹⁵ Huong Le Thu: *Reconciling the Past for a Stronger Partnership: Shaping U.S.-Vietnam Relations under the Biden Administration*. [online], CSIS, 2021. augusztus 4. Forrás: csis.org [2022. 01. 08.].

⁹⁶ IISS: *The Military Balance 2021*. London, The International Institute for Strategic Studies, 2021.

⁹⁷ Grossman–Orner (2021): i. m.

⁹⁸ Waltz (1979): i. m.

ismét stabil szereplője lesz az amerikai védernyőnek. Az Egyesült Államoknak azonban erőteljesebb támogatói attitűdöt kell felvennie, hogy a Duterte elnök által bírált politikai stílust, az annak nyomán keletkezett sérelmeket ellensúlyozni tudja. Amennyiben erős kiállást mutatna a filippínó érdekek mellett, akkor Manila is elégedettebbé válna. Katonapolitikai szempontból szükséges lenne a további modernizációban való segédkezés és a különböző alakulatok interoperabilitásának erősítése.

8. Vietnám és a Fülöp-szigetek kapacitásai

Bár a fő célt – miszerint a pekingi döntéshozók számára tegyék túl költségessé a katonai lépéseket – Hanoi elérhette, ám az ország egy Kínával vívott küzdelem során csak kisebb intenzitású konfliktus esetében lenne képes az eredményes ellenállásra. Amennyiben az Egyesült Államok a térségből hátrébb vonul, úgy Peking növelheti a nyomásgyakorlást, amelyre Vietnám vagy nagyobb mértékű fegyverkezéssel válaszolhatna, így beszállva egy, az eltérő erőforrások miatt megnyerhetetlen fegyverkezési versenybe, vagy megpróbálhatna északi szomszédja számára engedményeket tenni. Egyik forgatókönyv sem egyeztethető össze jelenleg sem Hanoi, sem Washington stratégiai érdekével.

A Vietnámi Kommunista Párt már 2007-ben olyan modernizációs stratégiát adott ki, amely 2020-ig igyekezett egy erősebb, mobilisebb és flexibilisebb haderőt kialakítani. Ez azért is nagy kihívás, mivel a vietnámi erők eddig inkább szárazföldfókusszal rendelkeztek, ám most korlátozott erőkitvétési képességre kellene szert tenniük a tengeren és a levegőben egyaránt. Tekintettel tehát a két hadsereg közti pusztán méretbeli különbségre, a vietnámi haderő csak mérsékelt ellensúlyozásra és elrettentésre lehet képes. Vietnám katonai modernizációjának fő célkitűzése az elrettentés, elsősorban északi szomszédjával szemben, amely cél érdekében az ország a közelmúltban beszerzett 6 darab orosz gyártmányú Kilo-osztályú tengeralattjárót, 36 darab Su-30MKK tengeri csapás-mérésre is képes többfunkciós vadászgépet, S-300 partról indítható hajó elleni rakétákat (területmegtagadási céllal) és egyéb fegyverrendszereket.

A könnyű fegyverzettel felszerelt paramilitáris egységeknek és a partiőrségnek a feladata a felderítés és a törvények betartatása a követelt területeken.⁹⁹ Oroszország döntő részt vállalt a vietnámi haderő modernizációjában, így téve a hadsereget Kínával szemben limitált elrettentő erővé.¹⁰⁰ A megvásárolható fegyvereken túl, a vietnámi haderő komoly harci tapasztalattal is rendelkezik a közelmúltból, ami jelentős multiplikátorhatást gyakorol a haderő műveleti képességére és így elrettentő erejére, hiszen a harci tapasztalat a legértékesebb faktor egy fegyveres erő esetében.

Oroszországon kívül Kanadából és Spanyolországból is történt haditechnikai beszerzés. A cél a háromdimenziós műveleti képességrendszer megszerzése és a járőrözés képességének fenntartása a közeli vizeken. Kínai elemzők ezt nem csupán modernizációs fejlesztésként értékelik, hanem elmozdulásként a passzív védekező stratégiától az aktív védekezőig. Ezen elemzők biztosnak vélik azt, hogy a beszerzett eszközök a kínai féllel

⁹⁹ Grossman–Orner (2021): i. m.

¹⁰⁰ Ian Storey: *Russia's Defence Diplomacy in Southeast Asia: A Tenuous Lead in Arms Sales but Lagging in Other Areas.* [online], Yusof Ishak Institute, 2021. március 18. Forrás: iseas.edu.sg [2022. 01. 08.].

szembeni konfrontációra készítik fel az országot. 2016-ban Washington részben feloldotta a Hanoi érintő fegyverszállítási embargót, így lehetőség nyílt az amerikai járőrhajók szállítására.¹⁰¹ Vietnám haditengerészetének fejlesztésében tehát az Egyesült Államok is segédkezik, hiszen az országot 2015-ben a Fülöp-szigetek, Indonézia és Malajzia mellett felvette az Ázsia Tengerbiztonsági Kezdeményezésbe (*Asia Maritime Security Initiative*), amelynek keretei közt 425 millió dollárt biztosítanak a haditengerészeti kapacitások növelése érdekében.¹⁰²

Számos múltbéli sikere miatt a hadsereg élvez elsőbbséget a légierő és haditengerészet előtt, emiatt ez a két haderőnem csak a hadsereg támogatására alkalmazható, ami nehezíti az autonóm elrettentési képesség kiépítését. További nehézséget jelent az adekvát felderítési és képalkotási képesség kifejlesztése, hiszen a vietnámi radarrendszerek elavultak, így sokszor kis egységeket kell kiküldeni, hogy azonosíthassák a közlekedő hajókat.¹⁰³ Az elrettentő képesség kiépítése a belső ellensúlyozás következménye, amely párosul a külső ellensúlyozással. Mindezen stratégia azonban a bebiztosítás keretein belül marad, hiszen bár Vietnám törekszik katonai erejének növelésére és Kína riválisához is közeledik, ám közben gazdasági és (állam- és pártközi) diplomáciai csatornákon is igyekezik nyugtatni északi szomszédját.

Manila igyekszik haditengerészetét és légierőjét modernizálni, amelynek keretbe foglalásához bejelentették a Stratégiai Hajózás Terv 2020-at, valamint a Repülés Terv 2028-at. E programok keretei közt fregattok, korvettek, partvédelmi eszközök, járőrhajók, ágyúnaszadok, szállítóhajók és dízelelektromos tengeralattjárók épülnének, és a légierőt is korszerűsíténi, bár eddig kevés haladás történt a programban.¹⁰⁴ A filippínó haditengerészet feladatai közé tartoznak rendfenntartási elemek is, ezért erőforrása és figyelme megosztott, továbbá hagyományosan költségvetési szempontból itt is a hadsereg élvez prioritást a különböző felkelőcsoportokkal szembeni belbiztonsági funkciói miatt.¹⁰⁵ Az amerikai beszerzések általában elavult hajókat takarnak, és a hajóépítő ipar sem kellően fejlett, ám a 2020-ban rendszeresített dél-koreai gyártmányú Jose Rizal-osztályú fregatt képes olyan mérsékelt szintű konfrontációkban részt venni, mint a vízágyú-összezapások a kínai hajókkal. Egy eszkalációs szituációban azonban már képtelenek lennének hatékonyan védekezni a hiányos légvédelmi és közelharc fegyverzet miatt.¹⁰⁶ A jelenlegi cél egy olyan flotta építése, amely képes a felszínen járőrözve, hajó elleni és légvédelmi rendszerekkel felszerelve elrettentést gyakorolni, valamint az alacsony intenzitású összezapásokban részt venni. Ezzel szemben Hanoi nagyobb hangsúlyt fektet a területmegtagadásra.¹⁰⁷ A tengeralattjárók, hasonlóképpen a felszíni hajókhoz, drágák és sok időbe, költségbe

¹⁰¹ Grossman–Orner (2021): i. m.

¹⁰² Hiep (2018): i. m.

¹⁰³ Grossman–Orner (2021): i. m.

¹⁰⁴ Grossman–Orner (2021): i. m.

¹⁰⁵ Jay Tristan Tarriela: *The Philippine Navy Needs More Than New Ships*. [online], The Diplomat, 2020. március 6. Forrás: thediplomat.com [2022. 01. 08.].

¹⁰⁶ Shang-Su Wu: *Modernising the Philippine Navy*. [online], East Asia Forum, 2020. augusztus 8. Forrás: eastasiaforum.org [2022. 01. 08.].

¹⁰⁷ Felix K. Chang: *Building from Scratch: Rebirth of the Philippine Navy*. [online], Foreign Policy Research Institute, 2019. október 10. Forrás: fpri.org [2022. 01. 08.].

telik, míg képessé válnak hiteles elrettentő erőt felmutatni, ráadásul az alacsony intenzitású összecsapásokban hasznavehetetlenek.¹⁰⁸ Ez a *fleet-in-being* (támaszpontokon maradó felszíni flotta) -szerű működés és a felszín alatti flottaépítési vágy azonban költségvetési szempontból nem biztos, hogy a leghatékonyabb, és lehet, hogy Manilának is olyan szárazföldről indítható fegyverrendszereket, területmegtagadó képességeket kellene kifejleszteni, amelyekre megvan az anyagi és szakmai háttére.¹⁰⁹

Jelenleg a filippínó haditengerészet az úgynevezett *Active Archipelagic Defense Strategy*-t alkalmazza, amely a tengerészgyalogságra építve igyekszik fenntartani a képességet, hogy a tengeri határokon belül tartós tengeri jelenlétet biztosítson. Azaz limitált erőket kiván alkalmazni, hogy az aszimmetrikus fenyegetésekre reagálni tudjon, a szigetvédelmi funkcióit képes legyen ellátni és a csapatszállító, telepítő missziókat is el tudja végezni. Ehhez az expedíciós műveleti képességhez azonban fejleszteni kellene a felderítő és logisztikai kapacitásokat, nem beszélve a tengeri területmegtagadó (*sea denial*) és területmegtartó (*sea control*) képességekről. Egy olyan szigetországnak, mint a Fülöp-szigetek nagy kihívást jelent a bevethetőség kérdése, azaz, milyen gyorsan képes egységeket elhelyezni a kritikus területeken, amihez elengedhetetlen a csapatszállító kapacitás javítása. A légi modernizációs programja is hozzájárulhat a tengeri területmegtartó képesség növeléséhez, hiszen JAS 39 Gripen vagy F-16-os vadászbombázó repülőgépek beszerzése van épp a terítéken, amelyek hajó elleni rakétákkal is felszerelhetők, továbbá légi fedezetet nyújthatnak a szárazföldi egységeknek is.¹¹⁰ India igyekszik segíteni a szigetországot a modernizációban, ezt célozta a BrahMos rövid hatótávolságú szuperszonikus robotrepülőgép leszállítása is, amely indítható tengeraltjáróról, hajókról, repülőgépről vagy szárazföldről egyaránt.¹¹¹

Ugyanakkor a korlátozott erőforrások hatalmas kihívás elé állítják a fegyveres erőket. Valójában az ország jelenlegi eszközei és képességei aránytalanok a szigetország biztonságának követelményeihez képest, különösen a vitatott területeken tapasztalható folyamatos nyomásgyakorlás, bizonytalanság és fenyegetés tükrében. A műveleti szinten meglévő szakértelem és gyakorlat hiánya tovább gyengíti a filippínó flottát, amelynek fejlesztése szintén időigényes feladat.¹¹² Összességében elmondható, hogy a filippínó haditengerészet sok időt vesztegetett el, politikai és társadalmi okok miatt is, míg Kína és egyéb térségbeli flották nagy léptékű fejlesztésekbe kezdtek.¹¹³

Duterte elnök bár retorikában nyitott az orosz védelmi ipar felé, ám a hadsereg jobban preferálja az amerikai és dél-koreai fegyvereket, emellett az USA szankciós politikája is elrettentette az országot a komolyabb vásárlástól. Így a Moszkva által ajánlott

¹⁰⁸ Abdul Rahman Yaacob: *Rethinking the Philippines' Submarine Program*. [online], East Asia Forum, 2021. június 15. Forrás: [2022. 01. 08.].

¹⁰⁹ Thoms D. Luna: *The Philippine Navy's Strategic Sail Plan 2020: A Strong and Credible Force by 2020*. [online], Defense Technical Information Center, 2017. június 9. Forrás: apps.dtic.mil [2022. 01. 08.].

¹¹⁰ Lukasz Stach: *The Philippines Maritime Forces and Its Maritime Military Power Projection Capabilities: Unfulfilled Ambitions? Defense & Security Analysis*, 37. (2021), 4. 414–434.

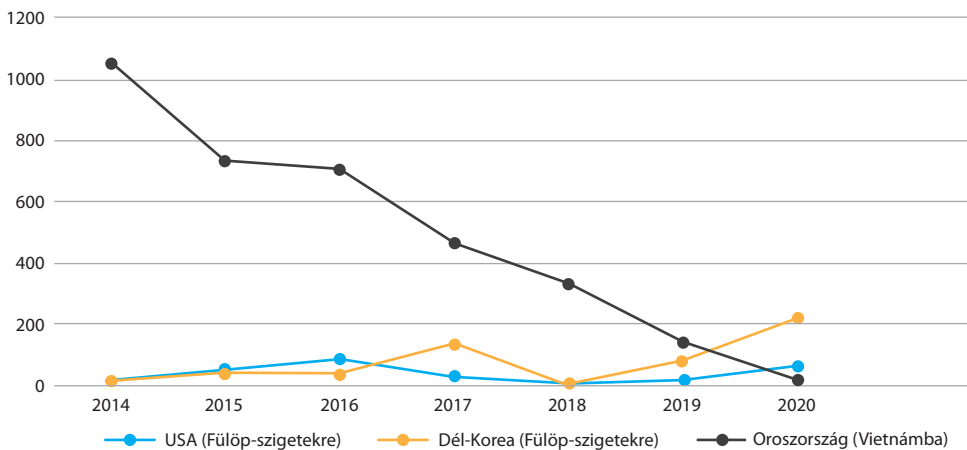
¹¹¹ Chester B. Cabalza: *Philippines' Aspirational Maritime Power: Is it Achievable by 2028?* [online], Observer Research Foundation, 2021. szeptember 1. Forrás: orfonline.org [2022. 01. 08.].

¹¹² Cabalza (2021): i. m.

¹¹³ Stach (2021): i. m.

tengeralattjárók, helikopterek és egyéb katonai felszerelések beszerzései elmaradtak.¹¹⁴ Ez a helyzet ismét rámutat a bebiztosítás belső korlátaira, mivel a kiépült elitek amerika-barátsága gátolja a hatékony diverzifikációt. Ebben az esetben is történt belső ellensúlyozási kísérlet, tehát Kuik-módszerrel közvetett ellensúlyozás történt, hiszen az erőkitetítő képesség fejlesztése irányulhat a lázadók ellen is, tehát nem expliciten Kínával szemben hirdették meg. Ezek pedig kiegészültek a már ismertetett dutertei fordulat megbékítő formulájával.

A védelmi diplomáciának komoly befolyásszerző és megtartó potenciálja van, ezért érdemes megvizsgálni a fegyvereladások mértékét. Bár a fegyverkereskedelem fontos elem, kiegészülve a közös hadgyakorlatokkal, képzési együttműködésekkel, stratégiai dialógussal és egyéb operatív együttműködő műveletekkel kapjuk meg a védelmi diplomácia teljes eszköztárát.¹¹⁵ Vietnám esetében Oroszország, a Fülöp-szigetek esetében az Egyesült Államok és Dél-Korea tölt be komolyabb szerepet a fegyverkereskedelem terén, ahogy az az 5. ábrán látszik.

5. ábra: A Fülöp-szigetekre és Vietnámba irányuló legnagyobb fegyverszállítások mértékei (millió USD) a SIPRI trendindikátora szerint

Forrás: a szerző szerkesztése a SIPRI Arms Transfers Database adatai alapján

A grafikonról leolvasható az a trend, hogy Oroszország egyre kisebb mértékben ad el fegyvert Vietnámnak, aminek lehet magyarázata a javuló orosz–kínai kapcsolatok, amelybe nem fér bele a potenciálisan Pekinggel szembehelyezkedő Vietnám felfegyverzése. Egyéb gazdasági területen is blokkoló faktorként lép fel Peking, hisz a Rosznyeft orosz cég térségbeli olajkitermelési terveitől is óva intette Moszkvát.¹¹⁶ A hagyományosan erős orosz szerepvállalást fokozatosan felválthatja majd az Egyesült Államok, vagy annak valamely térségbeli szövetségese. Oroszország mellett India is fontos partner Hanoi számára, mivel

¹¹⁴ Storey (2021): i. m.

¹¹⁵ Storey (2021): i. m.

¹¹⁶ *China Warns Russian Firm against Drilling Oil Off Vietnam*. [online], The Economic Times, 2018. május 17. Forrás: economictimes.indiatimes.com [2022. 01. 08.].

jellemzően szovjet gépekkel vannak tapasztalataik, és ezeket készek is megosztani a vietnámi kollégáikkal, hiszen közös érdekeket találnak Kínával szemben.

A következő táblázaton és grafikonokon (2. táblázat és 6–7. ábra) a két közepes méretű ország néhány védelempolitikai szempontból releváns mutatója látható, amely tartalmazza az egyes eszközkategóriák számadatait és a védelmi együttműködéseket jellemző adatokat is. Bár a kínai katonai potenciálról esett már szó, lévén a hatalmas méretkülönbségeknek, a Kínával való összehasonlítás kevésbé releváns, hiszen egyértelmű kínai fölény látható. Ugyanakkor az erőösszpontosítás a két kisebb hatalomnak kedvez, hisz egy időben, nagy valószínűséggel csak egy külső fenyegetésre kellene összpontosítaniuk. Egy Kínával vívott hipotetikus konfliktus a két ország esetében azt jelentené, hogy nekik elég lenne a kínai fenyegetésre fókuszálni, míg Kínának egységeket kellene lekötnie a térségbeli amerikai szövetségesek ellen is, nehogy azok kihasználhassák a pillanatnyi lehetőséget, amelyet a kínai erők lekötöttsége jelent. De meg kell jegyezni, hogy Kína déli haditengerészeti erői is túlnyomó fölényben lennének a két vizsgált ország tengerészeti erejével szemben, tehát az erőlekötés jelentőségét sem szabad túlbecsülni.

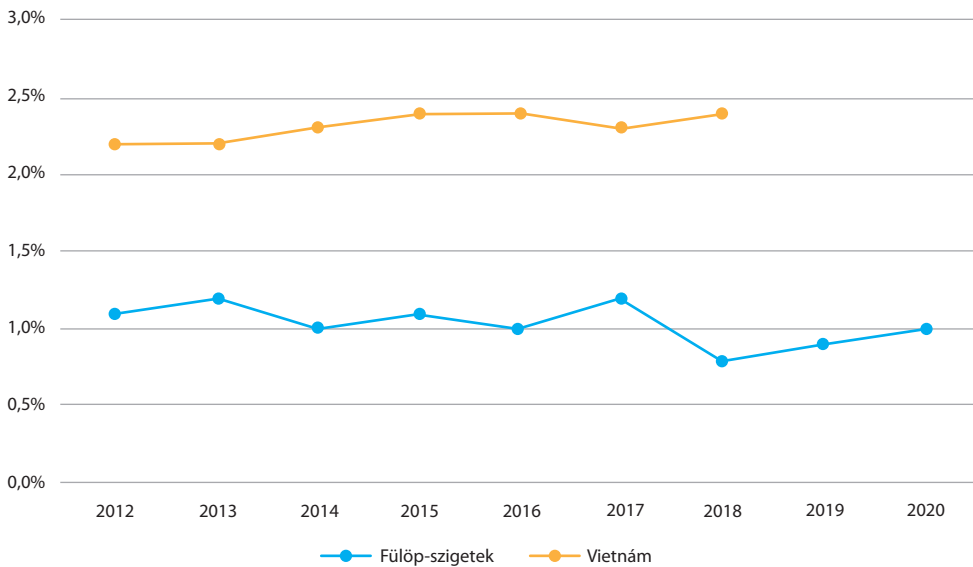
2. táblázat: A Fülöp-szigetek és Vietnám katonai kapacitásai

	Fülöp-szigetek	Vietnám
Aktív állomány	143 100 (Hadsereg: 101 000; Haditengerészet: 24 500; Légierő: 17 600; Paramilitáris egységek: 12 300)	482 000 (Hadsereg: 412 000; Haditengerészet: 40 000; Légierő: 30 000; Paramilitáris egységek: 40 000)
Tartalékosok	131 000 (Hadsereg: 100 000; Haditengerészet: 15 000; Légierő: 16 000; Paramilitáris egységek: 50 000)	5 millió
Fegyverimport az USA-ból 2017-ben	218 millió	54 millió
Fő haditechnikai importforrások 2016–2020	Dél-Korea (42%), Indonézia (17%), USA (17%), (Kínából 0%)	Oroszország (66%), Izrael (19%), Dél-Korea (4,8%), (Kínából 0%)
Közös hadgyakorlatok száma 2015–2020	USA-val 36 db, Vietnámmal 15 db, Kínával 13 db	Fülöp-szigetekkel 15 db, USA-val 13 db, Kínával 10 db
Harckocsik és gyalogsági harcjárművek száma 2020-ban	0 db harckocsi, 54 db harcjármű	1379 db harckocsi, 300 harcjármű
Nagy felszíni hadihajó 2020-ban	1 db fregatt, 1 fregatt	4 fregatt, 12 db korvett
Területmegtagadási képesség: taktikai tengeralattjárók 2020-ban	0 db	8 db taktikai tengeralattjáró
Vadászgépek száma 2020-ban	12 db vadászgép	72 db vadászgép
Délkelet-ázsiai országokkal tartott két- és többoldalú védelmi diplomáciai találkozók száma	8 db	20 db

*Forrás: a szerző szerkesztése a Lowy Institute, SIPRI Arms Transfers Database,
The Military Balance 2021 adatbázisai alapján*

Látható, hogy a Fülöp-szigetek mennyiségi és minőségi lemaradásban is szenved Vietnámmal szemben, ám esetében az Egyesült Államok hadereje is beszámítható az ország mögé. Ennek a szövetségnek műveleti szinten is hatékonyvá tételéhez elengedhetetlenek a közös hadgyakorlatok. Az elemzés ugyan a tengerre fókuszál, ám Vietnám esetében a szárazföldi hadsereg állapota is fontos, hiszen a kínai nyomásgyakorlás párhuzamosan történhet a közös szárazföldi határ és a tenger felől is.

Bár Manila jóval több alkalommal gyakorlatozott Washingtonnal, mint tette azt Hanoi, ám számításba kell venni, hogy a vietnámi fél mindezt nem az Egyesült Államok szövetségeseiként tette. Vietnám esetében leolvasható, hogy a szárazföldi hadseregnek komoly potenciálja van, amely elrettentő erő megnövelheti a területszerző próbálkozások költségeit. Vietnám régiós biztonságpolitikai dialógusok számában is a Fülöp-szigetek előtt szerepel: ezen a téren Manila számára sok a tennivaló, ha saját biztonságát regionális kontextusban akarja megerősíteni, helyi partnerekkel bebiztosítani.¹¹⁷

6. ábra: A Fülöp-szigetek és Vietnám védelmi kiadásai a GDP arányában

Forrás: a szerző szerkesztése a SIPRI Arms Transfers Database adatbázisa alapján
(Vietnám esetében csak 2018-ig vannak adatok)

¹¹⁷ Zachary Abuza: *Weapons, Viruses, and the New Defense Reality in Southeast Asia*. [online], War on the Rocks, 2020. május 7. Forrás: warontherocks.com [2022. 01. 08.]; *Vietnamese Annual Defense Budget to Reach USD 7.9Bn by 2024*. [online], Army Recognition, 2019. április 19. Forrás: armyrecognition.com [2022. 01. 08.].

és a tömbösödést, ugyanakkor egy regionális hegemon felemelkedését is aggasztónak találják.¹¹⁸ Az offenzív realizmus szerint a regionális hegemonia elérése a nagyhatalmak célja, és elvben ez a következő lépcsőfok a globális hegemonia elérése felé, ezért a kisebb hatalmak vagy egyenrangú nagyhatalmak célja ennek megakadályozása.¹¹⁹ Ez a kettősség, az egyszerre jelen lévő fenyegetés és lehetőség, az egyszerre jelentkező készlet az ellenállásra és az alárendelődésre, nagy fokú stratégiai bizonytalanságot okoz a Fülöp-szigetek és Vietnám döntéshozói számára. A vizsgálódás során jól kimutatható az a stratégiai kétértelműség, amellyel a rivalizáló nagyhatalmak közt keresik a rájuk leselkedő veszélyek bebiztosításának lehetőségeit.

A bebiztosításstratégia elméleti kerete jobb megértést tesz lehetővé az olyan politikai helyezkedések esetén, mint amelyet Duterte elnök vitt véghez, hiszen rámutat arra, hogy nem történt átfogó irányváltás, csupán a bebiztosítás egyes dimenzióit kezdték megvalósítani. Vietnám esetében is többször felmerül a harcias Kína-ellenesség és az Egyesült Államokhoz való gyors közeledés, ám e lépések nem mutatnak egyértelműen egyik vagy másik nagyhatalom mellett tett elköteleződési szándékra, csupán a bizonytalanság idejében való helyezkedésre utalnak. Jó példa erre az elköteleződés nélküliségre Vietnám négy nem politikája is. Ez viszont nem jelenti azt, hogy ez a hintapolitika-helyzet a későbbiekben nem változhat, hiszen ahogy a blokkba tömörülés logikája erősödésnek indul, úgy a térség államainak is kisebb lesz a mozgásterük, válasszák akár a harciasabb, akár a behódoló stratégiát. Továbbá az is a politika fenntarthatóságát korlátozza, hogy az milyen mértékben képes eredményeket elérni, hiszen a Fülöp-szigetek esetében a dutertei fordulat nem hozott döntő változást a szigetviták kapcsán a kínai attitűdben, valamint gazdasági téren sem ért el átütő sikereket.

Kínához viszonyítva a katonai ereje a két országnak elenyésző, főleg a tengeri hadviselésre való képességük terén. A lemaradás ledolgozásán tevékenykednek, azonban eltérő stratégiai elképzeléssel. Nehezíti dolgukat a haderőnemek közti együttműködés akadózása, a források korlátozott rendelkezésre állása, és több esetben módszerek terén sem a legoptimálisabb a választásuk. Elmondható, hogy Vietnám nagyobb mértékben fordít költségvetési forrásokat haderejének fejlesztésére, míg a Fülöp-szigetek mérsékelten növeli ráfordítását, sőt esetében leginkább stagnáló trend olvasható ki.

Azt a kérdést, miszerint a két vizsgált ország melyik külpolitikai stratégiát alkalmazta a bírósági döntést követően, a bebiztosításstratégián belüli különböző módozatokkal válaszoltam meg. Eltérő időben és környezetben, eltérő mértékben és módon igyekeztek kiegyenlíteni az ellensúlyozás és potyautasság jellemzőit, mindezt a bebiztosításstratégia logikája szerint egymással ellentétes és egymást kiegyensúlyozó módon azzal a céllal, hogy ne váltsanak ki túl nagy retorziót a nagyhatalmaktól. Az a hipotézis azonban, miszerint a közös stratégiai cél egymáshoz is közelebb hozza a két vizsgált országot, megdőlni látszik, mivel nem találtam erről kellő mértékű, meggyőző erejű bizonyítékot. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem létezhetnek ilyenek, így a kérdés mélyebb vizsgálatot is megér.

¹¹⁸ Cheng-Chwee (2021): i. m.

¹¹⁹ John J. Mearsheimer: *The Tragedy of Great Power Politics*. New York, Norton, 2001.

A bebiztosításstratégia önmagában nem csodaszer, hosszú távon nem fenntartható, ha újabb hidegháború kialakulása felé vezet a nemzetközi politikai polarizáció. Mindenesetre a bizonytalanságból fakadó kockázatok enyhítésére jó eszköz lehet, sikerességét az idő fogja igazolni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 'Rules-Based' Approach to Resolve Dispute with China: Del Rosario. [online], Rappler, 2012. szeptember 27. Forrás: rappler.com [2022. 01. 08.]
- Abuza, Zachary: *Weapons, Viruses, and the New Defense Reality in Southeast Asia*. [online], War on the Rocks, 2020. május 7. Forrás: warontherocks.com [2022. 01. 08.]
- Amane, Yamazaki – Suguru Osawa: Asymmetry Theory and China–Philippines Relations with the South China Sea as a Case. *East Asia (Piscataway)*, 38. (2021), 4. 333–352. Online: <https://doi.org/10.1007/s12140-021-09370-1>
- Avenidaño, Christine O.: President Aquino: *Philippines to Protect 'What's Ours'*. [online], Philippine Daily Inquirer, 2021. június 26. Forrás: inquirer.net [2022. 01. 08.]
- Balboa, Jenny D.: Duterte's Foreign Policy Pivot and Its Impact on Philippine Trade and Investments: An International Political Economy Perspective. *Philippine Political Science Journal*, 41. (2020), 1–2. 127–160. Online: <https://doi.org/10.1163/2165025X-BJA10009>
- Batongbacal, Jay L.: Deciphering Duterte's Foreign Policy on the South China Sea. In Zou Keyuan (szerk.): *Routledge Handbook of the South China Sea*. London, Routledge, 2021. 199–224. Online: <https://doi.org/10.4324/9780367822217-15>
- Blanchard, Ben: *Duterte Aligns Philippines with China, Says U.S. Has Lost*. [online], Reuters, 2016. október 20. Forrás: reuters.com [2022. 01. 08.]
- Cabalza, Chester B.: *Philippines' Aspirational Maritime Power: Is it Achievable by 2028?* [online], Observer Research Foundation, 2021. szeptember 1. Forrás: orfonline.org [2022. 01. 08.]
- Camba, Alvin – Janica Magat: How Do Investors Respond To Territorial Disputes? Evidence From The South China Sea And Implications On Philippines Economic Strategy. *The Singapore Economic Review*, 66. (2021), 1. 243–267. Online: <https://doi.org/10.1142/S0217590819500681>
- Chang, Felix K.: *Building from Scratch: Rebirth of the Philippine Navy*. [online], Foreign Policy Research Institute, 2019. október 10. Forrás: fpri.org [2022. 01. 08.]
- Chan, Minnie: *Beijing's Plans for South China Sea Air Defence Identification Zone Cover Pratas, Paracel and Spratly Islands, PLA Source Says*. [online], South China Morning Post, 2021. május 31. Forrás: scmp.com [2022. 01. 08.]
- Cheng-Chwee, Kuik: How Do Weaker States Hedge? Unpacking ASEAN States' Alignment Behavior towards China. *Journal of Contemporary China*, 25. (2016), 100. 500–514. Online: <https://doi.org/10.1080/10670564.2015.1132714>
- Cheng-Chwee, Kuik: Getting Hedging Right: A Small-State Perspective. *China International Strategy Review*, 3. (2021), 2. 300–315. Online: <https://doi.org/10.1007/s42533-021-00089-5>
- Cheng-Chwee, Kuik: *Hedging in Post-Pandemic Asia: What, How, and Why?* [online], The Asan Forum, 2020. június 6. Forrás: theasanforum.org [2022. 01. 08.]
- China Warns Russian Firm against Drilling Oil Off Vietnam*. [online], The Economic Times, 2018. május 17. Forrás: economictimes.indiatimes.com [2022. 01. 08.]
- Clemente, Tina S.: Understanding the Economic Diplomacy between the Philippines and China. *International Journal of China Studies*, 7. (2016), 2. 215–233. Online: <https://icsum.org.my/wp-content/uploads/2020/02/clemente.pdf>
- Country Comparison Philippines vs Vietnam*. [online], Forrás: countryeconomy.com [2022. 01. 08.]
- Data for Vietnam, Thailand*. [online], The World Bank, Forrás: data.worldbank.org [2022. 01. 08.]

- ENNSZ: *CML/17/2009*. [online], Forrás: un.org [2022. 01. 08.]
- EUR-Lex: *Az Egyesült Nemzetek tengerjogi egyezménye*. [online], Forrás: eur-lex.europa.eu [2022. 01. 08.]
- Galang, Mico A.: *What's Happened to the Philippines–Vietnam Strategic Partnership?* [online], East Asia Forum, 2018. május 31. Forrás: eastasiaforum.org [2022. 01. 08.]
- Green, Michael – Kathleen Hicks – Zack Cooper – John Schaus – Jake Douglas: *Counter-Coercion Series: China-Vietnam Oil Rig Standoff*. [online], Asia Maritime Transparency Initiative, 2017. június 12. Forrás: amti.csis.org [2022. 01. 08.]
- Grossman, Derek: Military Build-Up in the South China Sea. In Leszek Buszynski – Do Thanh Hai (szerk.): *The South China Sea From a Regional Maritime Dispute to Geo-Strategic Competition*. London, Routledge, 2020. 182–200. Online: <https://doi.org/10.4324/9780429331480-13>
- Grossman, Derek – Paul S. Orner: Tracking Chinese Perceptions of Vietnam's Relations with China and the United States. *Asia Policy*, 28. (2021), 2. 103–127. Online: <https://doi.org/10.1353/asp.2021.0019>
- Gurung, Ananta Swarup Bijendra De: China, Vietnam, and the South China Sea: An Analysis of the “Three Nos” and the Hedging Strategy. *Indian Journal of Asian Affairs*, 31. (2018), 1–2. 1–20. Online: www.jstor.org/stable/26608820
- Ha, Nguyen Thi Thanh: Vietnam and the South China Sea. In Leszek Buszynski – Do Thanh Hai (szerk.): *The South China Sea From a Regional Maritime Dispute to Geo-Strategic Competition*. London, Routledge, 2020. 77–92. Online: <https://doi.org/10.4324/9780429331480-6>
- Hiep, Le Hong: *Vietnam's Position on the South China Sea Code of Conduct*. [online], Yusof Ishak Institute, 2019. április 8. Forrás: iseas.edu.sg [2022. 01. 08.]
- Hiep, Le Hong: *When Elephants Fight: Vietnam's Responses to Intensifying US–China Strategic Competition*. [online], National Institute for Defense Studies ASEAN Workshop 2020 „How Can ASEAN Deal with the United States-China Strategic Competition?” 2020. Forrás: nids.mod.gov.jp [2022. 01. 08.]
- IISS: *The Military Balance 2021*. London, The International Institute for Strategic Studies, 2021.
- International Trade Administration: *Philippines – Trade Agreements*. [online], Forrás: trade.gov [2022. 01. 08.]
- Jeong, Sophie – Brad Lendon: *Philippines Renews Key Military Agreement with the United States*. [online], CNN, 2021. június 30. Forrás: edition.cnn.com [2022. 01. 08.]
- Koga, Kei: The Concept of “Hedging” Revisited: The Case of Japan's Foreign Policy Strategy in East Asia's Power Shift. *International Studies Review*, 20. (2018), 633–660. Online: <https://academic.oup.com/isr/article/20/4/633/4781685>
- Kurlantzick, Joshua: *Duterte's Ingratiating Approach to China Has Been a Bust*. [online], Council on Foreign Relations, 2021. június 16. Forrás: cfr.org [2022. 01. 08.]
- Laforga, Beatrice M.: *Japan Remains Top Source of ODA with over \$10 Billion in First Half*. [online], BusinessWorld, 2021. június 16. Forrás: bworldonline.com [2022. 01. 08.]
- Lee, Yen Nee: *Four Years On, Philippine President Duterte is Still Struggling to Show the Benefits of Being Pro-China*. [online], CNBC, 2020. szeptember 7. Forrás: cnbc.com [2022. 01. 08.]
- Li, Jianwei: *Managing Tensions in the South China Sea: Comparing the China-Philippines and the China-Vietnam Approaches*. [online], S. Rajaratnam School of International Studies Singapore, 2014. Forrás: dr.ntu.edu.sg [2022. 01. 08.]
- Li, Lingqun: The South China Sea Arbitration Case and Beyond In *China's Policy towards the South China Sea*. London, Routledge, 2018. 177–208. Online: <https://doi.org/10.4324/9781315158709-8>
- Liwanag Luis – Jojo Rinoza: *In Speech to Congress, Philippine Leader Defends Actions Toward China*. [online], Benar News, 2019. július 22. Forrás: benarnews.org [2022. 02. 28.]
- Lowy Institute Asia Power Index*. [online], 2021. Forrás: power.lowyinstitute.org [2022. 01. 08.]
- Luna, Thoms D.: *The Philippine Navy's Strategic Sail Plan 2020: A Strong and Credible Force by 2020*. [online], Defense Technical Information Center, 2017. június 9. Forrás: apps.dtic.mil [2022. 01. 08.]
- Mastro, Oriana Skylar: *How China is Bending the Rules in the South China Sea*. [online], Lowy Institute, 2021. február 17. Forrás: lowyinstitute.org [2022. 01. 08.]
- Mearsheimer, John J.: *The Tragedy of Great Power Politics*. New York, Norton, 2001.
- Mearsheimer, John J.: *The Inevitable Rivalry*. [online], Foreign Affairs, 2021. november/december. Forrás: foreignaffairs.com [2022. 01. 08.]

- Philippine Mission to the United Nations: *No. 000191 – 2020*. [online], United Nations, 2020. március 6. Forrás: un.org [2022. 01. 08.]
- Poh, Angela: The Myth of Chinese Sanctions over South China Sea Disputes. *The Washington Quarterly*, 40. (2017), 1. 143–165. Online: <https://doi.org/10.1080/0163660X.2017.1302744>
- Ranada, Pia: *South China Sea Covered by PH-U.S. Mutual Defense Treaty – Pompeo*. [online], Rappler, 2019. március 1. Forrás: rappler.com [2022. 01. 08.]
- Sangtam, Apila: Vietnam's Strategic Engagement in the South China Sea. *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, 17. (2021), 1. 41–57. Online: <https://doi.org/10.1080/09733159.2021.1939868>
- Schofield, Clive: Competing Maritime Claims And Enduring Disputes in the South China Sea. In Zou Keyuan (szerk.): *Routledge Handbook of the South China Sea*. London, Routledge, 2021. 104–122. Online: <https://doi.org/10.4324/9780367822217-9>
- Seah, Sharon – Hoang Thi Ha – Melinda Martinus – Pham Thi Phuong Thao: *The State of Southeast Asia: 2021 Survey Report*. [online], Yusof Ishak Institute, 2021. február 10. Forrás: iseas.edu.sg [2022. 01. 08.]
- Sharma, Supriya: China's Maritime Goals: Impact on Asia. In M. S. Prathibha (szerk.): *East Asia Strategic Review: China's Rising Strategic Ambitions in Asia*. Pentagon Press, New Delhi, 2018. 227–243.
- SIPRI: *SIPRI Arms Transfers Database*. [online], Forrás: sipri.org [2022. 01. 08.]
- Stach, Lukasz: The Philippines Maritime Forces and Its Maritime Military Power Projection Capabilities: Unfulfilled Ambitions? *Defense & Security Analysis*, 37. (2021), 4. 414–434. Online: <https://doi.org/10.1080/14751798.2021.1996096>
- Storey, Ian: *Russia's Defence Diplomacy in Southeast Asia: A Tenuous Lead in Arms Sales but Lagging in Other Areas*. [online], Yusof Ishak Institute, 2021. március 18. Forrás: iseas.edu.sg [2022. 01. 08.]
- Tarriela, Jay Tristan: *The Philippine Navy Needs More Than New Ships*. [online], The Diplomat, 2020. március 6. Forrás: thediplomat.com [2022. 01. 08.]
- Thao, Nguyen Hong: Vietnam's South China Sea Policy. In Zou Keyuan (szerk.): *Routledge Handbook of the South China Sea*. London, Routledge, 2021. 225–240. Online: <https://doi.org/10.4324/9780367822217-16>
- The South China Sea Dispute and Security Developments in Southeast Asia. In Izuyama Marie (szerk.): *East Asian Strategic Review 2021*. Tokyo, National Institute for Defense Studies, 2021. 124–151.
- Thu, Huong Le: *Reconciling the Past for a Stronger Partnership: Shaping U.S.-Vietnam Relations under the Biden Administration*. [online], CSIS, 2021. augusztus 4. Forrás: csis.org [2022. 01. 08.]
- Tran, Bich T.: *Vietnam Continues Efforts to Reduce Trade Dependence on China*. [online], Yusof Ishak Institute, 2021. augusztus 27. Forrás: iseas.edu.sg [2022. 01. 08.]
- UN Comtrade Database*. [online], Forrás: comtrade.un.org [2022. 01. 08.]
- Vaicekauskaitė, Živilė Marija: Security Strategies of Small States in a Changing World. *Journal on Baltic Security*, 3. (2017), 2. 7–15. Online: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2017~1543998180182/J.04~2017~1543998180182.pdf>
- Varga Gergely – Isabelle Colf: *Joe Biden és Donald Trump külpolitikájának összehasonlítása*. KKI Elemzések 2020/86. Online: <https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.E-2020.86>
- Vietnamese Annual Defense Budget to Reach USD 7.9Bn by 2024*. [online], Army Recognition, 2019. április 19. Forrás: armyrecognition.com [2022. 01. 08.]
- Walt, Stephen M.: Why Alliances Endure or Collapse? *Survival*, 39. (1997), 1. 156–179. Online: <https://doi.org/10.1080/00396339708442901>
- Waltz, Kenneth: *Theory of International Politics*. Boston, Addison-Wesley Publishing Company, 1979.
- Whomersley, Christopher: The South China Sea Arbitration and Its Implications. In Zou Keyuan (szerk.): *Routledge Handbook of the South China Sea*. London, Routledge, 2021. 426–453. Online: <https://doi.org/10.4324/9780367822217-30>
- Wu, Shang-Su: *Modernising the Philippine Navy*. [online], East Asia Forum, 2020. augusztus 8. Forrás: eastasiaforum.org [2022. 01. 08.]
- Xinhua: *Full Text Of Chinese Govt Statement On China's Territorial Sovereignty And Maritime Rights and Interests in S China Sea*. [online], 2016. július 12. Forrás: english.www.gov.cn [2022. 01. 08.]
- Yaacob, Abdul Rahman: *Rethinking the Philippines' Submarine Program*. [online], East Asia Forum, 2021. június 15. Forrás: eastasiaforum.org [2022. 01. 08.]

Függelék

3. táblázat: Kína kétoldalú kereskedelme a Fülöp-szigetekkel és Vietnámmal 2014–2020-ig

		Világgal folytatott kereskedelem (milliárd dollár értékben)	Kínával folytatott kereskedelem (milliárd dollár értékben)	Kínával való kereskedelem a teljes külkereskedelem arányában	Kínába irányuló export aránya	Kínából érkező import aránya
2014	Fülöp-szigetek	129,5	18,3	14,13%	13%	15,2%
	Vietnám	298,1	58,6	19,66%	9,9%	29,5%
2015	Fülöp-szigetek	128,8	17,9	13,90%	10,9%	16,4%
	Vietnám	327,8	66	20,13%	10,2%	29,8%
2016	Fülöp-szigetek	142,2	22,1	15,54%	11%	18,5%
	Vietnám	351,6	72	20,48%	12,4%	28,6%
2017	Fülöp-szigetek	170,6	26,5	15,53%	11,7%	18,1%
	Vietnám	428,3	93,9	21,92%	16,5%	27,5%
2018	Fülöp-szigetek	182,5	31,3	17,15%	12,9%	19,6%
	Vietnám	480,6	106,9	22,24%	17%	27,7%
2019	Fülöp-szigetek	188,2	36,6	19,45%	13,8%	22,8%
	Vietnám	518,1	117	22,58%	15,7%	29,8%
2020	Fülöp-szigetek	154,5	30,6	19,81%	15,1%	23,1%
	Vietnám	542,8	133,1	24,52%	17,4%	32,2%

Forrás: a szerző szerkesztése a UN Comtrade adatbázisa alapján

4. táblázat: Az USA kétoldalú kereskedelme a Fülöp-szigetekkel és Vietnámmal 2014–2020-ig

		Világgal folytatott kereskedelem (milliárd dollár értékben)	USA-val folytatott kereskedelem (milliárd dollár értékben)	USA-val való kereskedelem a teljes külkereskedelem arányában	USA-ba irányuló export aránya	USA-ból érkező import aránya
2014	Fülöp-szigetek	129,5	14,7	11,35%	14,1%	8,8%
	Vietnám	298,1	34,9	11,71%	19%	4,2%
2015	Fülöp-szigetek	128,8	16,4	12,73%	15%	10,8%
	Vietnám	327,8	41,3	12,60%	20,6%	4,7%
2016	Fülöp-szigetek	142,2	16,4	11,53%	15,4%	8,9%
	Vietnám	351,6	47,2	13,42%	21,7%	4,9%
2017	Fülöp-szigetek	170,6	18	10,54%	14%	8,1%
	Vietnám	428,3	50,9	11,88%	19,3%	4,3%
2018	Fülöp-szigetek	182,5	18,8	10,30%	15,6%	7,2%
	Vietnám	480,6	60,3	12,57%	19,5%	5,3%
2019	Fülöp-szigetek	188,2	20,1	10,68%	16,3%	7,3%
	Vietnám	518,1	75,8	14,63%	23,2%	5,6%
2020	Fülöp-szigetek	154,5	16,8	10,87%	15,2%	7,8%
	Vietnám	542,8	90,8	16,73%	27,4%	5,3%

Forrás: a szerző szerkesztése az UN Comtrade adatbázisa alapján